Бутун дунё пролетарлари, бирлашингиз!

СОВЕТ ЎЗБЕКИСТОНИ

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети, Ўзбекистон ССР Олий Совети ва Министрлар Советининг органи

ГАЗЕТА 1918 ЙИЛ 21 ИЮНДАН ЧИҚА БОШЛАГАН + 16 август 1973 йил, пайшанба ◎ № 192 (15.666). ◆ Баҳоси 2 тийин.

КПСС XXIV СЪЕЗДИ ҚАРОРЛАРИ АМАЛДА

ВАТАН МУКОФОТИ ЯНГИ ҒАЛАБАЛАРГА ЧОРЛАЙДИ

ҚОЗОҒИСТОН ССРГА ХАЛҚЛАР ДЎСТЛИГИ ОРДЕНИ ТОПШИРИЛДИ

Қозоғистон Коммунистик партияси Марказий Комитети ва Қозоғистон ССР Олий Советининг 15 августда Олмаотада бўлиб ўтган қўшма тантанали мажлиси шонли воқеага — республикага Ватаннинг юксак мукофоти — Халқлар дўстлиги ордени топширилишига бағишланди.

В. И. Ленин номли сарой байрамона безатилган. Кираверишда СССР давлат байроғи, барча иттифоқдош республикаларнинг байроқлари ҳилпираб турибди. Қозоғистон Компартияси Марказий Комитетининг аъзолари, Қозоғистон ССР Олий Советининг депутатлари, республика партия, совет ва жамоат ташкилотларининг раҳбарлари, Олмаота меҳнаткашларининг вакиллари, саноат ва қишлоқ хўжалик илғорлари, фан ва маданият арбоблари, Совет Армиясининг жангчилари сарой залига йиғилишган.

Тантанали мажлис қатнашчилари КПСС Марказий Комитетининг Бош секретари ўртоқ Л. И. Брежневни узоқ давом этган гулдурос қарсаклар, табрик хитоблари билан кутиб олдилар.

Президиумда КПСС Марказий Комитети Сиёсий бюросининг аъзоси, Қозоғистон Компартияси Марказий Комитетининг биринчи секретари Д. А. Кунаев, СССР Министрлар Совети раисининг ўринбосари З. Н. Нуриев, СССР тайёрлаш министри Г. С. Золотухин, Қозоғистон ССР Олий Совети Президиумининг раиси С. Б. Ниёзбеков, республика Министрлар Советининг Раиси Б. А. Ашимов, Қозоғистон Компартияси Марказий Комитети бюросининг аъзолари ва аъзоликка кандидатлари, Қозоғистон ССР Министрлар Совети Раисининг ўринбосарлари, республика Олий Совети Президиумининг аъзолари бор эди.

Тантанали мажлисни Қозоғистон ССР Олий Совети Президиумининг Раиси С. Б. Ниёзбеков очди.

— Бугун қозоқлар диёрида, — деди у, — улкан ва порлоқ байрам. Республикага Ватаннинг юксак мукофоти топширилмоқда.

КПСС Марказий Комитетининг Бош секретари, содиқ ленинчи, коммунизм иши учун, бутун жаҳонда тинчлик учун атоқли курашчи ўртоқ Леонид Ильич Брежневнинг ўзи ана шу юксак мукофотни топшириши бизга айниқса қувончлидир. Ўртоқ Л. И. Брежневнинг номи бугун бутун дунёда тинчлик йўлида ҳормай-толмай олижаноб иш қилаётганлиги учун жаҳоннинг барча тилларида астойдил миннатдорчилик ҳис-туйғулари билан тилга олинмоқда. Унга «Халқлар ўртасида тинчликни мустаҳкамлаш учун» халқаро Ленин мукофоти берилганлиги ана шу миннатдорчиликнинг энг юксак ифодаси бўлди.

Сизларнинг номингиздан ва Қозоғистон ССРнинг барча меҳнаткашлари номидан ўртоқ Леонид Ильич Брежневни самимий табриклашга, унга чин қалбимиздан сиҳат-саломатлик ва мамлакатимизда коммунизм тантанаси йўлидаги фаолиятида янги муваффақиятлар тилашга ижозат бергайсиз (**Гулдурос, давомли қарсаклар**).

Совет Иттифоқи ва Қозоғистон ССРнинг давлат гимнлари ижро этилади.

Тантанали мажлис қатнашчилари КПСС Марказий Комитети Сиёсий бюроси составини фахрий Президиумга баланд руҳ билан сайлайдилар.

КПСС Марказий Комитетининг Бош секретари ўртоқ Л. И. Брежневга сўз берилади. Мажлис аҳли ўртоқ Л. И. Брежневни қизғин қарсаклар билан кутиб оладилар. Залда КПСС, унинг ленинчи Марказий Комитети шарафига, Марказий Комитет Сиёсий бюроси шарафига табрик хитоблари янграйди.

ЎРТОҚ Л. И. БРЕЖНЕВ НУТҚИ

Азиз ўртоқлар!

Қозоғистон Совет Социалистик Республикасига Халқлар дўстлиги орденини топшириш муносабати билан сизларни табриклаш учун мен зўр хурсандчилик туйғуси билан шу минбарга чиқдим. Бу—бутун республикага ва унинг ҳар бир гражданига, коммунистлар ва партиясизларга, саноат ва қишлоқ хўжалиги меҳнатчиларига, фан ва маданият аҳлларига берилган мукофотдир. Бу мукофот совет халқларининг қардошлик иттифоқида Қозоғистон босиб ўтган шонли йўлни муносиб равишда тақдирлайди.

Ўртоқлар, партиямиз Марказий Комитети, СССР Олий Совети Президиуми ва Совет ҳукумати номидан энг самимий қутловларни қабул этгайсиз. Шу дамларда барча совет кишилари сизларни муборакбод қилмоқдалар ва сизларга янги-янги муваффақиятлар тиламоқдалар, деб комил ишонч билан айта оламан.

Бугун Сизлар олаётган орден партиямизнинг ленинча миллий сиёсатини— барча халқларимизни қайта ёшартириш ва равнақ топтириш, уларнинг мустаҳкам жипслиги ва бузилмас дўстлиги сиёсатини амалга ошириш соҳасидаги ярим асрлик ишимизнинг тимсолидир. Бу ишнинг ажойиб самаралари бу ерда, Қозоғистонда яққол кўриниб турибди.

Ўтмишда бу — жазирама дашт ўлкаси, ярим феодал тузум шароитидаги забун кўчманчи чорвадорлар ўлкаси эди. Ўша замонларни эслайдиган авлод ҳали тирик. Қозоғистоннинг ҳозирги қиёфаси қандай, унинг одамлари қандай, бу одамлар қандай ишларни қилишди?

Бу — бунёдкорлик социалистик ҳаёти жўш урган, меҳнат ва илм-фан аҳллари табиатни ўзгартираётган, чўлларга жон ато этаётган, замонавий индустриянинг катта-катта марказларини барпо этаётган республикадир.

Бу — мамлакатга жуда кўп миқдорда ғалла, сут, гўшт, жун ва қишлоқ хўжалигининг бошқа маҳсулотларини бераётган республикадир.

Бу — мамлакатга қора ва рангли металлар, кўмир, нефть, газ, кўп замонавий техника етказиб бераётган республикадир.

Хуллас, Совет Социалистик Республикаларининг жипслашган сафидаги Қозоғистон кўзга кўринарли ва фахрли ўринни олиб турибди.

Қозоғистон ССР ва Қозоғистон Коммунистик партиясининг 50 йиллиги муносабати билан уч йил муқаддам Олмаотага келган эдим. Ўша вақтда мамлакатимиз тўққизинчи беш йиллик планнинг катта ва масъулиятли вазифаларини ҳал этиш учун куч тўплаётган эди. Бугун биз сизлар билан беш йиллик довонида, беш йилликни бажариш соҳасидаги умумпартиявий, умумхалқ иши шитоб билан давом этаётган бир пайтда учрашдик. Зотан бизда қилинган ишларни объектив равишда муносиб баҳолаш имконияти бор.

Икки ярим йил давомида биз мамлакатнинг иқтисодий потенциалини дурустгина ривожлантиришга муваффақ бўлдик. Меҳнат унумдорлиги анчагина ошди. Ҳамма асосий кўрсаткичлар бўйича — реал даромадлар, социал таъминот, уй-жой шароитлари бўйича халқнинг турмуш даражаси кўтарилди. Хуллас ўртоқлар, ижтимоий ривожимизнинг ҳамма соҳаларида ишлар олға силжиди, салмоқли равишда силжиди. Бу—партия ташкилотлари зўр ғайрат билан олиб борган фаолиятнинг, ишчилар синфимиз, колхозчи деҳқонларимиз ва халқ зиёлиларимиз кўрсатган меҳнат ғайрати ва сиёсий активликнинг бевосита натижасидир.

Бутун мамлакат билан бирга Қозоғистон ҳам беш йилликнинг биринчи ярмидан муваффақиятли равишда ўтди. Республикада саноат ишлаб чиқариш ҳажми салкам 25 процент кўпайди, маҳсулот ишлаб чиқаришни кўпайтиришнинг тўртдан уч қисми меҳнат унумдорлигини ошириш ҳисобига таъминланди. Планидан ташқари 5 миллион тоннага яқин кўмир, 150 минг тонна цемент, кўп миқдорда бошқа маҳсулотлар олинди. 160 тадан ортиқ саноат объекти ишга туширилди. Булар орасида Қарағанда металлургия комбинатидаги домна печи, конвертор ва прокат стани, Манғишлоқ — Куйбишев магистрал нефть қувури, янги-янги руда конлари, шахталар, нефть конлари, саралаш фабрикалари, тез нейтронлар асосида ишлайдиган атом электр станциясининг биринчи катта агрегати бор. Кўриб турибсизларки, бу ўринда гап бутун халқ хўжалигимиз учун биринчи даражали аҳамиятга эга бўлган йирик, замонавий корхоналар тўғрисида бораётир.

Партия XXIV съезди белгилаб берганидек, планларимизнинг энг асосий мақсади бутун ижтимоий ишлаб чиқаришнинг самарадорлигини юксалтиришдан ва шу негизда халқ фаровонлигини муттасил ўстиришни таъминлашдан иборат. Бу соҳада ҳам сизда қувончли ўзгаришлар содир бўлди. Икки ярим йил мобайнида 1 миллион 600 минг киши, яъни республика аҳолисининг саккиздан бир қисми янги квартиралар олди ва уй-жой шароитларини яхшилади. Янги касалхоналар ва дам олиш уйлари, клублар ва кинотеатрлар, стадионлар ва спорт заллари очилди. Аҳолининг реал даромадлари 1970 йилга нисбатан бу йил тахминан 13 процент кўпаяди.

Умуман олганда сизлар ўз меҳнатингизнинг натижаларидан мамнун бўлишга тамомила ҳақлисизлар. Биз ҳаммамиз бу туйғуга қўшиламиз.

Башарти мамлакатимиз экономикаси ва маданиятини жадал ривожлантириш, халқ фаровонлигини ошириш, турмушимизнинг ҳамма соҳаларида олға томон шу қадар жозибадор ҳаракат қилиш имкони қандай қилиб юзага келтирилди, деган масала устида ўйлаб кўрсак, кўпгина омилларни айтиш мумкин бўлади. Қулай ташқи сиёсий шароитлар ҳам — чорак асрдан кўпроқ тинч ҳаёт ўзимизнинг бутун куч-ғайратимиз ва ресурсларимизни бунёдкорлик мақсадларига сарфлаш имконини берганлиги ҳам; ижтимоий бойлигимизни доимо тўплаш туфайли ривожланишнинг ҳар бир янги босқичида тобора каттароқ ва кенгроқ кўламдаги вазифаларни ҳал этиш имкониятига эга бўлаётганлигимиз ҳам; мамлакатимизнинг ўсиб бораётган илмий-техникавий потенциали, халқ хўжалигини бошқариш системаси такомиллаштирилаётганлиги ва бошқа кўпгина ишлар ҳам ана шу омиллар жумласига киради.

Лекин энг асосий омил — социалистик ижтимоий ва давлат тузумидир, партиямиз тарбиялаб вояга етказган янги кишилар — бунёдкорлар, новаторлар, ижодкорлардир. Биз ҳозиргача эришган ва келажакда эришишга умид қилаётган ютуқларнинг ҳаммаси ана шу кишиларнинг коммунистчасига ишлаш маҳоратига, уларнинг ишга садоқатига, юксак ғоявийлигига, билимдонлиги ва касбкор маданиятига, уларнинг масъулият туйғусига, активлиги ва ташаббускорлигига боғлиқ.

Ҳозирги беш йилликнинг ўзига хос энг муҳим хусусиятларидан бири шуки, биз жуда кўп йирик корхоналар, аслида ҳамма замонавий тушунчаларга кўра илғор саноат комплексларини қурмоқдамиз. Кама автомобиль заводи, Ғарбий Сибирь металлургия заводи, Усть-Илим гидроэлектр-станцияси, Жанубий Қозоғистондаги янги фосфор заводлари ҳамда ҳамма республикаларда бунёд этилаётган ва экономикамизнинг келажакдаги бутун ривожига самарали таъсир ўтказадиган бошқа индустриал гигантлар шулар қаторига киради.

Бу илғор корхоналар нима билан фарқ қилади, деб сўраладиган бўлса, эҳтимол ҳар хил жавоб бериш мумкин бўлади. Бир хил кишилар илғор техника ва технологияни, бошқалар — иқтисодий кўрсаткичларни биринчи ўринга қўйсалар, учинчи кишилар, меҳнат ва бошқаришни ташкил этишни асосий нарса деб кўрсатадилар. Бу мулоҳазаларнинг ҳаммаси ҳам тўғри бўлади, албатта. Бироқ энг муҳими — замонавий техникани муваффақиятли равишда ўзлаштириб олаётган ва том маънодаги фан ва техника тараққиёти соҳиблари бўлган юксак малакали кишилардир, бутун меҳнат коллективининг аҳил ижодий ишидир. Шу кишилар ва шундай иш бўлмаса, чинакам илғор корхона ҳам бўлмайди.

Ҳозир бизда ана шундай юксак ишлаб чиқариш маданиятига эга бўлган, таъбир жоиз бўлса юксак классли коллективлар индустриянинг тарихан таркиб топган марказлари — Москва, Ленинград, Горький, Донбасс, Свердловск, Днепропетровск, Бокудагина эмас, бутун мамлакатда, шу жумладан Қозоғистонда ҳам мавжудлиги қувончли бир ҳолдир. Бунда мен Қарағанда, Балхаш ва Жезқазғон кончилари ва металлургларининг, Шевченко шаҳри энергетикларининг, Манғишлоқ нефтчиларининг шонли отрядларини назарда тутаман.

Доимо янги ва оригинал ечимларни қидирувчи, ишга ўзининг жонли ижодий фикрини қўшишга интилувчи кишилар қандай ютуқларга эришиши мумкинлигини қуйидаги мисолларда кўриш мумкин. Усть-Каменогорск қўрғошин-руҳ комбинатида хом ашёдан комплекс фойдаланишнинг илғор методларини ишлаб чиқиб, жорий этиш ҳар йили қўшимча равишда 50 миллион сўмликдан кўпроқ маҳсулот олиш имконини бермоқда. Шу усул топилмаганида янги катта корхонани қуришга тўғри келар эди.

Ёки Михайловская шахтаси учинчи участкасининг кончилар бригадаси эришган ютуқни олайлик, улар ҳавзадаги ўз ўртоқларининг меҳнат унумдорлигидан бир неча баравар ўзиб кетишга муваффақ бўлдилар. Бироқ бу ютуққа жисмоний кучларни беҳинҳоя зўриқтириш йўли билан эмас, балки аввало меҳнатни моҳирона ташкил этиш, техникадан янада тўла ва самарали фойдаланиш ҳисобига эришилди.

Бу — ҳамма жойда ва дарҳол такрорланиши мумкин бўлмаган рекорд натижалардир, албатта. Лекин бу натижалар таҳлид қилиш учун намуна бўлиб қолиши мумкин ва лозим. Ҳамма корхоналарда ҳам ана шундай ташаббус кўрсатилиши керак. Бу, мамлакатга кўп миллиард сўмлик қўшимча маҳсулот беради. Биз коммунистик қурилиш вазифаларини айни шу йўлдан бориб, техника тараққиёти, илғор тажрибани оммалаштириш йўлидан бориб ҳал этишимиз зарур.

Ишнинг яна бир жиҳатига эътиборингизни қаратиб ўтмоқчиман. Ҳар қандай меҳнат коллективи, завод, совхоз ёки илмий муассасанинг коллективи муштарак мақсадлар ва вазифалар йўлида бирлашган айрим кишилардан таркиб топади. Аммо бизнинг шароитимизда ҳам, коллектив социалистик меҳнат шароитида ҳам якка ижодкорликнинг аҳамияти пасайиши бир ёқда турсин, балки аксинча ортиб боради. Аслини олганда коллективнинг қиёфаси кўп жиҳатдан ташаббус кўрсатаётган, илҳомбахш намуна бўлиб хизмат қилаётган одамларнинг кўплиги билан белгиланади. Бундай кишиларни флот ибораси билан айтганда «олдиндан кўрувчилар» деб аташ мумкин.

Сизнинг республикангизда кўпгина ана шундай кишилар ўсиб етишди, улар республиканинг фахри ва шуҳратидир. Биз икки марта Социалистик Меҳнат Қаҳрамони шоликор Ибрай Жахаевнинг қўйбоқар, Жазинбек Куанишбаевнинг, Социалистик Меҳнат Қаҳрамонлари, қўриқ ветеранлари Михаил Довжик ва Жонсултон Демеевнинг, шахтёрлардан Иван Сусляков ва Аскар Сериковнинг, экскаваторчи Евгений Антошкин, лавлагикор Федосья Гайворонскаянинг, муаллима Рафиқа Нуртазинанинг ва кўп тармоқли Қозоғистон экономикаси ва маданиятининг бошқа кўпдан-кўп илғорларининг жасоратларини муносиб равишда қадрлаймиз.

Шу тантанали кунда орамизда ўрни билиниб турган кишиларни — атоқли совет геологи Каниш Сатпаев ва жаҳонга машҳур ёзувчи Мухтор Авезовни ҳам зўр ҳурмат билан эсга оламиз.

Афсуски, ўртоқлар, республикангизнинг кўпгина бошқа донгдор кишиларини айтиб бера олмайман ва улардан айримларининг номларини айтиш билангина чекланишга тўғри келади. Шу кишилардан ҳар бирининг катта ва ибратли ҳаёт йўли бор, уларнинг ҳар бири тўғрисида китоблар ёзиш мумкин. Масалан, «Коммунизм» колхозининг звено бошлиғи Улбола Олтойбоевани олайлик. Бу ажойиб аёл, қаҳрамон она бултур 20 гектар ернинг ҳар гектаридан 109 центнердан шоли ҳосили олишга муваффақ бўлди ва бунинг учун Социалистик Меҳнат Қаҳрамони унвони билан тақдирланди. Демак ўртоқ Олтойбоева қўш қаҳрамон бўлди.

Қозоғистоннинг илғор меҳнатчиларига, ишчилари, колхозчилари, мутахассислари, олимларига, маданият арбобларига шон ва шарафлар бўлсин!

Ўртоқлар! Шу ўлканинг маҳаллий аҳолиси билан қўлни-қўлга бериб мамлакатимизда яшовчи деярли ҳамма миллатларнинг вакиллари социалистик Қозоғистонни қурмоқдалар. Республикангизнинг муваффақиятлари — кўп жиҳатдан барча иттифоқдош республикалар биргаликда сарфлаган куч-ғайратларнинг натижасидир, халқлар дўстлигининг яққол ифодасидир.

Бу дўстликнинг аҳамияти тўғрисида биз ССР Иттифоқи ташкил этилганлигининг 50 йиллиги байрами кунларида батафсил гапирдик. Яқиндагина Киевда мен шу мавзуда тўхталиб ўтдим. Аммо бу мавзуда қанча гапирсанг ҳам оз, бу мавзу битмас туганмас, деса бўлади, чунки халқларимизнинг дўстлиги — жамиятимизнинг улуғвор кучидир, бизнинг жуда катта бисотимиздир. Бу дўстлик самодержавиега қарши олиб борилган синфий жангларда. Октябрь ғалабаси учун олиб борилган курашда дунёга келди, беш йиллик қурилишларида мустаҳкамланди, Улуғ Ватан уруши алангасида чиниқди. Бу дўстликни барча миллатларнинг меҳнаткашлари, аввало интернационализм байроғини баланд кўтариб, шу байроққа садоқат намунасини амалда кўрсатган рус ишчилар синфи, рус халқи вояга етказди.

Совет кишилари тамомила ҳақли равишда ўзларини интернационалистлар деб атайдилар, чунки улар социализм принциплари асосида, чинакам тенглик, қардошлик, озодлик принциплари асосида бирлашган халқлар нималарга қодир эканлигини бутун дунёга амалда намойиш қилиб кўрсатдилар. Совет ҳокимиятининг дастлабки кунларидан бошлаб Коммунистик партия қарор топтира бошлаган бу принциплар халқ турмушининг нормаси бўлиб қолди. Биз миллий адоват, шовинизм, миллатчиликнинг ҳар қандай кўринишларига муросасиз бўлиб келдик ва шундай бўлиб қоламиз.

КПСС XXIV съездида партиямиз чуқур ва ҳар томонлама социал-сиёсий ўзгартишлар натижасида ярим аср мобайнида мамлакатимизда одамларнинг янги тарихий бирлиги — совет халқи қарор топди, деган муҳим хулосани чиқарди. Совет Қозоғистонининг ўсиш ва ривожланиш тарихи — бунинг жуда ёрқин исботидир.

Биз одамларнинг янги тарихий бирлиги тўғрисида гапирар эканмиз, бизда миллий тафовутлар йўқолиб бормоқда ёки бунинг устига миллатлар қўшилиб кетди, деган нарсани асло назарда тутаётганимиз йўқ. Совет Иттифоқида яшовчи ҳамма миллатлар ва элатлар ўз хусусиятларини, миллий характер белгиларини, тилини, ўзларининг энг яхши анъаналарини сақлаб қолмоқдалар. Улар ўз миллий маданиятини янада кўпроқ равнақ топтиришга эришиш учун ҳамма имкониятларга эгадирлар.

Айни вақтда совет халқи — бир давлатда яшаётган, бир том остида истиқомат қилаётган миллатларнинг шунчаки йиғиндиси эмас. Одамларимизнинг қайси миллатга мансублигидан қатъий назар, уларни яхлит қилиб бирлаштириб турган кўпгина умумий белгилар бор. Бу белгилар — идеологиянинг муштараклиги, тарихий тақдирларнинг муштараклигидир. Бу — социал-иқтисодий турмуш шароитларининг, туб манфаатлар ва мақсадларнинг муштараклигидир. Бу — ҳар бир миллий маданиятдаги ҳамма чинакам қимматли бойликларни ўзига сингдириб олаётган Совет социалистик маданиятининг ривожланиб бораётган муштараклигидир.

Бир неча кун муқаддам содир бўлган воқеа бизни қувонтирмай қололмайди: Совет Социалистик Республикалари Иттифоқининг 250 миллионинчи граждани дунёга келди. Октябрдан кейин туғилган шу сингари кишилар ҳозир мамлакатимизда 207 миллиондан ошиб кетди. Булар — совет кишиси бўлиб туғилган, болалик чоғидан бизнинг совет жамиятимизда ўсиб етишаётган кишилардир, улар бошқача турмуш тарзини билмайдилар, улар совет кишисига хос характерга эга бўлган одамлардир.

Ўртоқлар! Ўзаро мададкорлик, бир-бирига ёрдам беришга доимо тайёр бўлиб туриш совет халқлари турмушининг қонуни бўлиб қолди. Ўтган йили мамлакатимиз бошига оғир табиий офат — қурғоқчилик тушган пайтда бу нарса яққол намоён бўлди. Ўшанда Қозоғистон меҳнатчилари мамлакатга бир миллиард пуд дон бериш учун имкони бўлган ҳамма ишни қилдилар. Шунча донни бердилар ҳам. Ўз-ўзидан ҳам қимматли бўлган бу миллиард Ватан учун қийин бўлган пайтда берилганлиги сабабли, эҳтимолки, бундан ҳам салмоқлироқ бўлди.

(Охири иккинчи бетда).

САМИМИЙ ҚУТЛОВЛАР

КПСС Марказий Комитетининг Бош секретари Л. И. Брежнев, СССР Олий Совети Президиумининг Раиси Н. В. Подгорний ва СССР Министрлар Советининг Раиси А. Н. Косигин Конго Меҳнат партияси Марказий Комитетининг Раиси, Конго Халқ Республикасининг президенти, Конго Халқ Республикаси Давлат кенгашининг раиси ўртоқ Мариан Нгуабига телеграмма йўллаб, Конго Халқ Республикаси тарихидаги шонли сана — революциянинг 10 йиллиги муносабати билан самимий қутловлар йўлладилар.

Совет кишилари, дейилади телеграммада, Конго халқининг демократик ўзгартишларни амалга оширишга, Конго революцияси ғалабаларини мустаҳкамлаш ва янада ривожлантиришга қаратилган куч-ғайратларига зўр хайриҳоҳлик билан тушуниб қарайди. Совет Иттифоқида тараққийпарвар кучларнинг империализмга, эски ва янги мустамлакачиликка қарши курашига Конго Халқ Республикаси қўшаётган ҳиссани юксак қадрлайдилар.

Мамлакатларимиз ўртасида самимий дўстлик ва самарали ҳамкорлик муносабатлари ўрнатилганлигини чуқур мамнуният туйғуси билан қайд этамиз. Бу муносабатлар Совет Иттифоқи ва Конго Халқ Республикаси халқларининг бахт-саодати йўлида, барча антиимпериалистик кучларнинг бирлиги ва жипслиги манфаатлари йўлида, тинчлик ва халқаро хавфсизлик йўлида бундан буён ҳам мустаҳкамланиб, ривожланиб бораверишига аминмиз. (ТАСС).

• • •

Совет Иттифоқи Коммунистик партияси Марказий Комитети Ироқ Коммунистик партияси Марказий Комитетининг Биринчи секретари ўртоқ Азиз Муҳаммадга телеграмма йўллаб, миллий ҳаракат хартиясига биноан Ироқда тараққийпарвар миллий-ватанпарварлик фронтини тузиш мақсадида ҳамкорлик қилиш тўғрисида Ироқ Компартияси билан Араб социалистик Уйғониш партияси (БААС) ўртасида бир битимга эришилганлиги билан уни, Ироқ Компартияси Марказий Комитетининг аъзоларини, барча коммунистларни табриклади.

Телеграммада айтиладики, бу битим Ироқ коммунистлари ҳамда бошқа демократлари ва ватанпарварларининг Ироқдаги демократия, миллий ва социал тараққиёт ишига биргаликда қўшган муҳим ҳиссасидир. Ошкора иш олиб бориш шароитида Ироқ Компартияси империализмга ва реакцияга қарши, ватаннинг озодлиги ва ўз халқининг бахт-саодати учун ўзи ташкил топган 1934 йилдан бери фидокорона олиб бораётган курашни янада кўпроқ самарадорлик билан давом эттириш имкониятига эга бўлади. БААС партияси ва Ироқ Компартияси билан бирга Курдистон Демократик партияси ҳам иштирок этадиган тараққийпарвар фронт Ироқ Республикасининг мустақиллигини мустаҳкамлаш, миллий-демократик революция вазифаларини муваффақиятли равишда амалга оширишнинг асосий гарантияларидан бири бўлади.

КПСС Марказий Комитети меҳнаткаш халқ манфаатлари йўлидаги фаолиятда Ироқ Компартиясига, мамлакатнинг барча демократик кучларига янги муваффақиятлар тилайди. (ТАСС).

А. Н. КОСИГИН П. ЯРОШЕВИЧ БИЛАН УЧРАШДИ

Илгари келишиб олинганига мувофиқ, 14 август куни Кремлда КПСС Марказий Комитети Сиёсий бюросининг аъзоси, СССР Министрлар Советининг Раиси А. Н. Косигин Польша Бирлашган ишчи партияси Марказий Комитети Сиёсий бюросининг аъзоси, Польша Халқ Республикаси Министрлар Советининг Раиси П. Ярошевич билан учрашди.

Учрашув вақтида келгуси беш йилликда (1976 — 1980 йиллар) СССР ва ПХР халқ хўжалигини ривожлантириш планларини координациялаш юзасидан биргаликда олиб бориладиган ишларнинг асосий йўналишлари батафсил кўриб чиқилди. СССР ва ПХР ҳукуматлари янги конкрет таклифлар тайёрлаш ва халқ хўжалик планларини координациялаш билан боғлиқ бўлган ишларни янада кучайтириш тўғрисида план органларига ва бир қанча тармоқ министрликларига кўрсатмалар бериши тўғрисида келишиб олинди. Бу иш КПСС Марказий Комитети билан ПБИП Марказий Комитети ҳамда ҳар икки мамлакат ҳукуматлари қабул қилган қарорлар, шунингдек Ўзаро Иқтисодий Ердам Кенгашига аъзо бўлган мамлакатларнинг социалистик иқтисодий интеграциясини янада кучайтиришни таъминлаш ва шу мамлакатлар ўртасидаги иқтисодий ҳамкорликни ҳар томонлама ривожлантириш юзасидан социалистик мамлакатлар коммунистик ва ишчи партиялари раҳбарларининг Қримда бўлиб ўтган учрашувида қабул қилинган қарорларга мувофиқ тарзда олиб борилади.

Учрашув ва суҳбатлар самимий, ўртоқлик вазиятида ўтди.

• • •

КПСС Марказий Комитети Сиёсий бюросининг аъзоси, СССР Министрлар Советининг Раиси А. Н. Косигин Польша Бирлашган ишчи партияси Марказий Комитети Сиёсий бюросининг аъзоси, Польша Халқ Республикаси Министрлар Советининг Раиси П. Ярошевич шарафига нонушта зиёфат берди. Дўстона вазиятда ўтган зиёфатда КПСС Марказий Комитети Сиёсий бюросининг аъзоси, СССР Министрлар Совети Раисининг биринчи ўринбосари К. Т. Мазуров ва бошқа расмий кишилар ҳозир бўлди.

П. Ярошевич шу куниёқ ватанига жўнаб кетди. (ТАСС).

СОВЕТ—ВЬЕТНАМ БИТИМЛАРИ ИМЗОЛАНДИ

14 август куни Кремлда Совет Иттифоқи билан Вьетнам Демократик Республикаси ўртасида иқтисодий ва техникавий ҳамкорлик тўғрисидаги ҳамда СССР билан ВДР ўртасида 1974—1975 йилларда товар айирбошлаш ҳақидаги битимлар имзоланди.

Ҳар икки мамлакат ўртасида мавжуд қардошларча дўстлик ва ҳамкорлик муносабатларига асосланиб Совет Иттифоқи ВДР халқ хўжалигини тезроқ тиклаш ва янада ривожлантиришда унга ёрдам беради, шу жумладан зарур ускуна ва материаллар етказиб бериш йўли билан кўмаклашади. Жумладан, энергетика ва кўмир саноатини ривожлантиришда, йўллар қуришда, геология-разведка ишларини ўтказишда, шунингдек қўриқ ерларни ўзлаштиришда ВДРга ёрдам кўрсатиш кўзда тутилган.

Битимларни имзолаш маросимида Совет томонидан — КПСС Марказий Комитети Сиёсий бюросининг аъзоси, СССР Министрлар Советининг Раиси А. Н. Косигин, КПСС Марказий Комитети Сиёсий бюросининг аъзоси, СССР Министрлар Совети Раисининг биринчи ўринбосари К. Т. Мазуров ва бошқа расмий кишилар;

Вьетнам томонидан — Вьетнам Меҳнаткашлар партияси Марказий Комитети Сиёсий бюросининг аъзоси, ВДР ҳукуматининг Бош министри Фам Ван Донг ва бошқа кишилар ҳозир бўлдилар.

(ТАСС).

УНИВЕРСИАДА ОЧИЛДИ

15 августда Москвадаги В. И. Ленин номли Марказий стадионда студентларнинг жаҳон ёзги ўйинлари тарихида энг йирик бўлган «Универсиада-73» ни тантанали очиш маросими бўлиб ўтди. Жаҳоннинг қарийб 70 давлатидан тўрт мингдан ортиқ спортчи Москвага келди. КПСС Марказий Комитети Бош секретари ўртоқ Л. И. Брежневнинг Универсиада-73 қатнашчилари ва меҳмонларига йўллаган табриги барча ишчирокчиларни ғоят руҳлантириб юборди.

Универсиадани очиш маросимида Ю. В. Андропов, А. П. Кириленко, А. Н. Косигин, Ф. Д. Кулаков, К. Т. Мазуров, Д. С. Полянский, П. Н. Демичев, Б. Н. Пономарев, М. С. Соломенцев, В. И. Долгих ўртоқлар ҳозир бўлдилар.

Венгрия Социалистик ишчи партияси Марказий Комитетининг Биринчи секретари Янош Кадар ҳам улар билан бирга марказий ложада ҳозир бўлди. (ТАСС).

МАККАЖЎХОРИКОРЛАР РАПОРТИ

Маккажўхори — ҳам дон, ҳам чорванинг ширали озуқаси. Буни яхши англаган республикамизнинг юзлаб маккажўхорикор комсомол-ёшлар коллективлари минглаб гектар майдонларда етиштирилган «дала маликаси» ҳосилини қисқа муддатларда нес-нобуд қилмай йиғиштириб олиб, она-Ватан омборларига топширишда ғайрат ва матонат кўрсатиб ишламоқдалар. Колхоз ва совхозларда тузилган мавжуд 1224 маккажўхорикор комсомол-ёшлар коллективларидан 434 бригада маккажўхори донини йиғиштириб олишга киришди. Шулардан 58 коллектив эса дон етиштиришда социалистик мажбуриятини ошириб бажарди.

Андижон областидаги 75 комсомол-ёшлар коллективидан 13 бригада зафар қучди. Шунингдек, Сурхондарё области хўжаликларида 67 бригададан 24 коллектив ҳам социалистик мажбуриятларини бажарганликлари ҳақида ғалаба рапортига имзо чекди.

Москва районидаги Свердлов номли колхознинг Жўра Холиқов бошлиқ бригада аъзолари Андижон областида рекорд кўрсаткичга эришдилар. 30 гектар майдондан 110 центнердан хирмон кўтарилди. Ўзбекистон районидаги «Қўқон» совхозининг Алюкон Маҳмудов бошлиқ бригадаси 20 гектар ердан 85 центнердан хирмон кўтарди. Шофиркон районидаги Куйбишев номли колхозининг Ҳамид Обидов етакчилик қилаётган коллективи эса 10 гектардан 80 центнердан, Термиз районидаги Куйбишев номли колхозининг Жовли Поёнов бошлиқ бригадаси комсомол ва ёшлари эса 55 гектар майдондан 75 центнердан маккажўхори дони етиштиришди.

ВАТАН МУКОФОТИ ЯНГИ ҒАЛАБАЛАРГА ЧОРЛАЙДИ

(Боши биринчи бетда).

Мамлакатимиздаги ҳар бир катта ишда бўлгани каби, бултурги миллиард учун олиб борилган курашда ҳам кўпгина қардош республикалар қатнашди. Россия, Украина, Белоруссия, Молдавия ва бошқа республикалар юборган кишилар Қозоғистон ғаллакорларига ёрдам беришди. Биз уларнинг ғалла ўрими долзарб палласидаги ҳиссаси тўғрисида миннатдорчилик билан гапирамиз. Биз жангчиларимизга ҳам самимий ташаккур сўзлари билан мурожаат қиламиз, албатта. Улар ғалла ҳосилини йиғиштириб олишда республикага ёрдам бериш учун кўп иш қилдилар ва Қозоғистон далаларидаги шавкатли меҳнатни жанговар ишни ўрганиш билан қўшиб олиб бора олдилар.

Ҳозир мамлакатдаги вазият жуда яхши. Ўзингизга маълумки, яқинда мен Украинага бориб келдим. Бу республиканинг ғаллакорлари донли экинлардан мўл ҳосил етиштирдилар ва давлатга камида бир миллиард пуд ғалла сотишга аҳд қилишди. Биз Украина қишлоқ хўжалиги меҳнаткашлари бу ишнинг уддасидан чиқишларига ва ўзлари эришган бир миллиардлик маррада мустаҳкамланиб олишга интилишларига ишонамиз.

Шимолий Кавказда, Воронеж, Липецк, Тамбов областларида ва марказий қора тупроқ районининг бошқа областларида, Волгоград, Саратов областларида, Белоруссия, Молдавия, Балтика бўйи республикаларида яхши ғалла ҳосили етиштиришган.

Ҳозир колхоз ва совхозларнинг далаларида мўл ғалла хирмони учун кураш қизғин тус олган. Қозоғистонда ҳам ўрим-йиғим ишлари қизиб бормоқда. Биз ҳосил ўримида ишлаётган ҳар бир кишининг меҳнатини юксак қадрлаймиз. Бугун мен бу ишда бошланғич партия ташкилотларининг секретарлари, район партия комитетлари ва район ижроия комитетларининг, область партия комитетлари ва область ижроия комитетларининг республика жанговар штаби — Қозоғистон Компартияси Марказий Комитети раҳбарлигида ғаллани тезроқ ва ҳеч нобуд қилмай Ватан омборларига ғамлаб олиш учун кун сайин ташкилотчилик иши олиб бораётган ходимлари ўйнайдиган катта ролни алоҳида таъкидлаб ўтмоқчиман. Уларга кўпдан-кўп раҳмат!

Бугун мен республика партия-хўжалик активининг йиғилишида қатнашдим, шу йиғилишда давлатга бу йил камида бир миллиард пуд дон сотиш тўғрисида қабул қилинган қарорни шу минбарда туриб мамнуният билан табриклайман. Қозоғистон қишлоқ хўжалиги меҳнаткашларининг бу мажбуриятини бутун мамлакат зўр мамнуният билан кутиб олишига, аминман.

Бултур бўлганидек, бу йил ҳам Қозоғистон билан азалдан меҳнат соҳасида қалин дўст бўлиб қолган бошқа республикалар ва областларнинг комбайнчилари, тракторчилари, шоферлари, механизаторлари ҳосил ўрим-йиғимида сизларга ёрдам берадилар, қозоқ ғаллакорларининг улкан меҳнатига ўз меҳнатларини қўшадилар. Бу ишда шонли армиямиз ҳам муносиб равишда қатнашади.

Бир миллиард пуд асосий маррангиз бўлсин, шу маррадан ҳар йили тобора юксакликка кўтарила беринглар, деб украин ўртоқларга айтган тилакни сизларга ҳам айтишга ижозат бергайсизлар. Бу олий ҳиммат ишда сизларга тўла муваффақият ёр бўлсин!

Яна шундай бир ҳолат. Сиз, ўртоқлар Ватан омборларига бир миллиард пуд дон топшириб, шу тариқа қўриқдаги йигирманчи ўримни муносиб равишда нишонлайсизлар.

Қўриқ ерларни ўзлаштириш совет халқининг катта жасорати бўлди. Шу залда партиянинг иродаси, комсомолнинг даъвати, ўз қалбининг амри билан Қозоғистон даштларида янги турмуш барпо этиш учун бу ерларга келиб, ўз тақдирларини қўриқ билан йиллар бўйи боғлаган кўпгина кишилар ўтиришибди. Ўша пайтда қандай қийинчиликларни бартараф этишга тўғри келганлиги уларнинг эсидан чиқмаган: турар жой йўқ эди, техника етишмасди, ҳамма нарсани янгидан барпо этиш керак эди. Лекин қўриқ ерларни очган, ҳозир шу ерларда яшаб меҳнат қилаётган кишилар — қаҳрамонона ҳислатли кишилардир. Ўша вақтда бўлгани каби ҳозир ҳам уларни бутун халқ қўллаб-қувватламоқда. Улар мамлакатда муносиб шуҳрат орттирганлар.

Қозоғистонда ўз аҳамияти жиҳатидан қўриқ билан дадил тенглаштирса арзийдиган қишлоқ хўжалигининг бошқа соҳаси ҳам мавжуддир. Бу — чорвачиликдир. Шу йилнинг биринчи ярмида республика чорвадорлари ўз мажбуриятларини бажардилар. Социалистик мусобақа ғолибларини Ватан муносиб равишда тақдирлаши шубҳасиз.

Ҳозир республикада КПСС Марказий Комитети билан Совет ҳукуматининг топширувига мувофиқ қўйлар тўёғини тахминан эллик-олтмиш миллион бошга етказишни кўзлаб, қўйчиликни юксалтириш тадбирлари ишлаб чиқилмоқда. Бу вазифа давлат аҳамиятига эга бўлган катта вазифадир. Бу вазифани ҳал этиш учун сизларга вақт ва ёрдам берилиши керак, албатта. Лекин бу вазифани бажаришга бир вақтлар қўриқ ерларни ўзлаштиришга киришилгани каби зўр қатъият билан ҳеч кечиктирмай киришиш зарур.

Республика қишлоқ хўжалигининг имкониятлари тўғрисида гапирганда бугунги партия-хўжалик активи йиғилишида бўлган гапларнинг қишлоқ хўжалиги учун керакли кадрлар — тракторчилар, комбайнчилар, механиклар тайёрлашга тааллуқли қисмини алоҳида таъкидлаб ўтмоқчиман. Бу жуда зарур вазифани қишлоқ хўжалик ҳунар-техника билим юртлари барпо этиш, қишлоқ аҳолиси ўрим-йиғимнинг долзарб кунларида комбайнни бошқара олиши, тракторда ёки дон тозалаш машинасида ишлай оладиган бўлиши учун уларга иккинчи касбни ўргатиш йўли билан кенг кўламда ҳал этмоқ керак. Шуни айтиш керакки, бу масала кўп марталаб кўтарилган бўлса ҳам, аммо ҳозирча суст ҳал этилмоқда. Республика раҳбарлари ҳам, ер органлари ҳам бундан зарур хулосаларни чиқариб олишлари керак.

Ўртоқлар! Марказий Комитетнинг 1965 йил март Пленумида ва шундан кейинги пленумларида, партиянинг XXIII ва XXIV съездларида қишлоқ хўжалигини юксалтиришга қаратилган принципиал сиёсий йўл ишлаб чиқилган эди. Узоқ муддатни кўзлаб, иқтисодий жиҳатдан асослаб белгиланган бу йўлни амалга оширишда ҳозиргача катта иш қилинди. Ўзларингизга маълумки, тракторлар, комбайнлар қишлоқ хўжалигига керакли бошқа машина ва қуроллар ишлаб чиқаришни кўпайтириш, уларнинг сифатини ошириш мақсадида қишлоқ хўжалик машинасозлиги заводлари реконструкция қилинмоқда. Барча республикаларда мелиорация ишлари кенг миқёсда олиб борилмоқда. Муттасил мўл ҳосил берадиган суғориладиган ерлар ҳозирнинг ўзидаёқ деҳқончилик маҳсулотининг бешдан бир қисмини бераётганлигини айтиш кифоя қилади. Минерал ўғит саноатининг қувватлари кўпайтирилмоқда.

Бироқ биз узоқни кўзлашимиз керак. Раҳбарликдаги асосий фазилат қайд этиш эмас, балки олдиндан кўра билишдир. Партия белгилаб берган йўлнинг бир қисмидан ўтилди, холос. Келгусида деҳқончилик ва чорвачиликни янада механизациялаш, қишлоқ хўжалиги маҳсулотини етиштиришнинг индустриал методларини жорий этиш, қишлоқларимизни ободонлаштириш соҳасида жуда кўп иш қилишимиз керак. Хуллас, қишлоқ хўжалигини юксалтириш вазифаси энг муҳим умумхалқ иши бўлиб келди ва шундай бўлиб қолади. Шу сабабли сиёсий бюро, партия Марказий Комитети бу масалага келгусида ҳам доимо асосий эътиборни берадилар.

Қишлоқ меҳнаткашлари экономиканинг ана шу муҳим тармоғидан олинадиган самара йил сайин тобора кўпайиб бораверишн учун ҳамма ишларни қилишларига партия аминдир.

Ўртоқлар! Совет экономикасининг ривожи ҳам қишлоқ хўжалиги, ҳам саноатни бир-бири билан боғлаган ва бир-бири билан уйғунлаштирган ҳолда тез ва ҳар томонлама юксалтириш билан белгиланишни ўзларингизга маълум. Марказий Комитетнинг бир қанча пленумларида биз ишлаб чиқаришни янада ривожлантириш, унинг самарадорлигини ошириш, саноат маҳсулотининг сифатини тубдан яхшилаш проблемаларига принципиал қатъият билан ёндошдик. Биз белгилаган тадбирлар дурустгина натижалар бермоқда. Аммо хотиржамликка берилиш учун асос йўқ. Бу гап айниқса капитал қурилишига тааллуқлидир.

Шу пайтгача биз қурилиш соҳасида жуда катта, айтиш мумкинки, ноёб тажриба орттирдик. Шу тажрибага таяниб, ўз олдимизга янада мураккаброқ ва масъулиятлироқ вазифаларни қўйишга ҳақлимиз. Биз кўп қуриш билангина кифояланмаслигимиз керак. — Қурилиш ҳажми бизда йил сайин кенгайиб бораётганлиги табиий, шу билан бирга биз капитал маблағлардан кўпроқ самара олинадиган қилиб, тежамли ва албатта энг замонавий даражада қуришимиз керак. Сирасини айтганда, бизда қурилишга айни шундай ёндошишнинг кўпгина мисоллари бор. Лекин вазифа гарчи жуда муҳим бўлсада, айрим қурилишларда ажойиб натижаларга эришишдан иборат бўлмай, балки беш йиллик планда кўзда тутилган ҳар бир объект белгиланган муддатларда қурилиши ва ишга туширилишига, илғор фан-техника фикри талабларига муносиб бўлишига эришишдан иборат. Партия, совет ва хўжалик органларимиз капитал қурилишидаги ишни худди шу зайлда ташкил этмоқ учун ҳамма чораларни кўришлари керак.

Биз беш йиллик топшириқларини бажаришга мажбурмиз, бу вазифаларни бажариш учун йилнинг қолган ярмиси давомида биринчи ярмисидагидан кўра кўпроқ иш қилишимиз, бунинг устига ҳамма соҳаларда: мавжуд қувватлардан интенсив фойдаланиш ва янги қувватларни ишга тушириш, меҳнат унумдорлигини ошириш ва маҳсулот сифатини яхшилаш соҳасида кўпроқ иш қилишимиз лозим. Партия ташкилотларининг масъулият мезони ҳам, талабчанлик мезони ҳам ҳозир шу билан белгиланади. Қозоғистон коммунистлари, комсомоллари, барча меҳнаткашлари ана шу умумхалқ вазифасини ҳал этишга муносиб ҳисса қўшадилар, деб ишонч билдиришга ижозат бергайсиз.

Ўртоқлар! Жаҳон сиёсатининг баъзи бир масалаларига тўхталиб ўтишга ижозат бергайсиз.

Жаҳон майдонида кўп жиҳатдан янги вазият вужудга келаётганлигини биласиз. Биз кескинликни юмшатиш, муносабатларни нормаллаштириш жараёни ривожланиб бораверади деб, дунёдаги икки системанинг бевосита муҳолифлиги хавфи камаяверади, деб айтиш учун ҳамма асосларга эгамиз. Биз бундан буён ҳам жаҳон уруши хавфи бутунлай йўқотилишига, ер юзида тинч-тотув яшаш сиёсати тантана қилишига ҳаракат қилаверамиз.

Бундай истиқбол равшан кўриниб турибди. Кескинликнинг юмшатилиши ҳозирнинг ўзидаёқ социалистик мамлакатлар билан капиталистик мамлакатлар ўртасидаги тинч ва, айтишим мумкинки, конструктив муносабатлар негизини яратадиган шартномалар, битимлар, келишувларнинг бутун бир системаси вужудга келишига олиб келди. Ана шуларнинг ҳаммасига асосланиб, кескинликнинг ҳозирги юмшатилиши вақтинча ҳодиса бўлмай, балки халқаро муносабатларни таг-замини билан қайта қуришнинг бошланишидир, деб умид қила оламиз.

Кескинликни юмшатишни қандай қилиб яна чуқурлаштириш, уни қандай қилиб муқаррар тус олдириш мумкин, деган масала, аслида, социалистик мамлакатлар коммунистик ва ишчи партиялари раҳбарларининг яқинда Қримда бўлиб ўтган учрашувида марказий масалалардан бири бўлди.

Шу учрашувда халқаро муҳитни тубдан соғломлаштириш изчиллик билан кўп планли куч-ғайратлар сарфлашни талаб қилади деган фикр якдиллик билан билдирилди. Бизнинг партиямиз дўстлар билан фикрлашиш асосида қуйидагиларни энг актуал вазифалар, деб билади:

— Умумевропа кенгашининг тўла муваффақиятига кўмаклашиш;

— Европа қитъасидан ташқарида, кескинликни юмшатишни кенгайтиришга, уни бутун дунёга ҳам ёйишга интилиш;

— сиёсий кескинликни юмшатиш билан бирга ҳарбий соҳадаги кескинликни юмшатишга, қуролланиш пойгасини тўхтатишга, сўнгра эса қурол-яроғларни қисқартириш соҳасида амалий чораларни ҳам кўришга ҳаракат қилиш;

— Бутун Ҳинди-Хитойда тинчликни тўла-тўкис тиклашга ва Яқин Шарқ масаласини, БМТ хавфсизлик кенгаши билан Бош Ассамблеясининг Исроил қўшинларини араблардан босиб олинган ҳамма ерлардан чиқариб юборишни кўзда тутувчи қарорлари асосида сиёсий бартараф этишга эришишга ҳар томонлама кўмаклашиш;

— капиталистик дунё билан кенг кўламдаги ўзаро манфаатли иқтисодий алоқаларни йўлга қўйиш (бундай қилиниши ҳозир содир бўлаётган ижобий сиёсий силжишларга муҳим қўшимча бўлур эди);

— Осиё, Африка, Латин Америкасидаги ривожланаётган мамлакатлар билан ҳамкорликни янада ривожлантириш ва мустаҳкамлаш йўлини изчиллик билан давом эттириш.

Хуллас, гап Тинчлик Программасини рўёбга чиқариш соҳасидаги куч-ғайратларимизни бўшаштирмаслик тўғрисида бораётир.

Ана шу вазифаларнинг ҳаммаси ҳал этилиши бизнинг томонимиздангина холис ният ва реалистик иш тутишни талаб қилиб қолмайди, албатта. Капиталистик дунёда социалистик мамлакатлар билан муносабатларни ривожлантириш истиқболлари атрофида ҳамон кураш давом этаётганлигини кўриб турибмиз. Бу нарса бизни ажаблантирмайди. У ерда ҳозир ҳам «совуқ уруш» категориялари руҳида фикр юритаётган кучлар борлигини биламиз. Улар ҳарбий бюджетларни тўхтовсиз кўпайтиришни, ядро потенциалини кучайтиришни талаб қилаётган кишилардир. Булар — ҳақиқатдан юз ўгираётган, ўзлари тўқиб чиқарган сохта ваҳималарни тарқатаётган, туҳмат қилишдан қайтмаётган кимсалардир. Улар тузилган шартномалар ва битимларга путур етказмоқчи бўлган кимсалардир. Бунда мен, жумладан, Ғарбий Германияда ГДРга нисбатан аввалги бебурд йўлни ГФРга зўрлаб қабул қилдиришга интилаётган машъум доираларни назарда тутаман. «Совуқ уруш»нинг ана шу ҳамма ихлосмандларининг платформаси битта, у ҳам бўлса — тинчлик йўлидаги тадбирларга, халқаро ҳамкорликни ривожлантиришга қаршилик қилишдир. Шу сабабли биз уларнинг кирдикорларига нисбатан сергак бўлиб туришимиз лозим.

Айни вақтда буржуа мамлакатларидаги узоқни кўрувчи сиёсий арбоблар, нуфузли савдо-саноат доиралари (бу ўринда кенг жамоатчилик тўғрисида гапирмаса ҳам бўлади), икки ижтимоий тузумнинг тинч-тотув яшаши зарурлигини тобора равшанроқ тушунмоқдалар. Анча равшан қилиб шуни айтиш мумкинки, капиталистик дунёда социалистик давлатлар билан оқилона ҳамкорлик қилиш тенденцияси вужудга келди ва мустаҳкамланиб бормоқда.

Эндиликда ҳукмрон буржуа доиралар, гарчи ўз орасидаги маълум ихтилофлар шароитида, асосий проблемалар юзасидан ҳам биз билан битимлар тузишга рози бўлмоқдалар. Биз эса ярим йўлда тўхтаб қолмоқчи эмасмиз. Биз — стабил муносабатлар тарафдоримиз, ҳалол ўзаро манфаатли амалий ҳамкорлик тарафдоримиз, ер юзида чинакам мустаҳкам тинчликни қарор топтириш тарафдоримиз.

Умуман ўзимизнинг социалистик ҳамдўстлигимизни ва ҳар бир социалистик мамлакатни муваффақиятли равишда ривожлантириш синфий халқаро сиёсатимиз самарадорлигининг энг асосий шарти бўлиб қолаверади, албатта. Социалистик мамлакатларнинг жипслиги, бизнинг мустаҳкам ўзаро ба-ҳамжиҳат ҳаракатимиз, бизнинг халқаро кескинликни юмшатиш соҳасида эришган ҳамма ютуқларимизга асос бўлди.

Қардош мамлакатлар билан дўстлик ва ҳамкорликни ривожлантириш тўғрисида ғамхўрлик — партиямиз бутун сиёсатининг доимий, таркибий қисмидир. Қрим учрашуви яна бир карра тасдиқлаганидек, ҳамма қардош партиялар ҳам худди шундай иш тутмоқдалар. Ҳамма соҳаларда — сиёсатда, экономикада, идеологияда баҳамжиҳат ҳаракатимизни кенгайтириш учун бир талай резервлар борлигини қайд қилиб ўтдик.

Учрашув қатнашчилари ҳозирги босқичда қардош партияларнинг мафкуравий ҳамкорлиги даражасини анча ошириш зарурлигини якдиллик билан таъкидладилар. Бир-бирининг тажрибасини чуқур ўрганиш социалистик ва коммунистик қурилишнинг актуал проблемаларини биргаликда ижодий равишда ишлаб чиқиш, буржуа идеологиясига қарши курашдаги куч-ғайратларни мувофиқлаштириб олиб бориш — ана шуларнинг ҳаммаси муваффақиятли равишда олға боришимизга шубҳасиз ёрдам бериб келди ва ёрдам бераверади.

Биз ўз йўлимизнинг ҳақлигига, марксча-ленинча идеологиямизнинг ҳақлигига аминмиз ва кескинликни юмшатиш жараёнида алоқаларнинг табиий равишда кенгайиши, маънавий бойликларни, ахборотни айирбошлаш, турли мамлакатлар жамоатчилиги ўртасидаги алоқаларни ривожлантириш социализм тўғрисидаги ҳақиқатни оммалаштиришга, янги-янги кишиларнинг илмий коммунизм ғоялари тарафдори бўлиб қолишига эришишга яхши хизмат қилишига шубҳаланмаймиз.

Айни бир вақтда ҳозир мамлакатимиз меҳнаткашларини коммунистик руҳда тарбиялаш масалаларига анча асосли равишда ёндошиш зарурлиги ҳақида ҳам гапирмай ўтиб бўлмайди. Воқеалар ҳақидаги фикрларни янада оператив равишда оммалаштириб туришда, ахборот ишини умуман анча яхшилашда, партия сиёсатини далил исботлар билан чуқур тушунтириб беришда, совет кишиларининг маданият даражаси ва ҳар томонлама характердаги талаби ўсганлигини ҳисобга олишда, хуллас, оммага сиёсий маориф беришнинг ленинча маҳоратини эгаллашда пропагандистларимизга, матбуот, телевидение, радио, барча идеология муассасалари ходимларига муваффақият тилаймиз. Партия Марказий Комитети ана шу ишларга жуда муҳим аҳамият бермоқда.

Ўртоқлар! Қардош мамлакатлар билан тобора кенг, тобора катта кўламдаги иқтисодий алоқаларни ривожлантириш мамлакатимиз манфаатларига, бутун жаҳон социализми манфаатларига мос бўлиб тушади. Социалистик давлатлар билан товар оборотини тезроқ ўстириш, илмий-техникавий ҳамкорликни чуқурлаштириш, ишлаб чиқариш соҳасидаги кооперацияни ривожлантириш — ана шуларнинг ҳаммаси КПСС Марказий Комитетининг апрель Пленумида умумпартиявий, умумдавлат вазифаси сифатида кўриб чиқилди. Бунда жойлардаги партия ташкилотлари катта роль ўйнайди. Сизларнинг республикангиз социалистик мамлакатлар билан иқтисодий ҳамкорликка дуруст ҳисса қўшмоқда. Зотан ташқи савдо соҳасидаги ҳамма мажбуриятларни аниқ ва ўз вақтида бажариш, қардош мамлакатларга юбориладиган маҳсулотнинг сифати нуқсонсиз бўлишига, энг юксак талабларга жавоб беришига эришиш — Қозоғистон коммунистларининг, республика барча меҳнаткашларининг шон-шараф ишидир. Дўстлар билан иқтисодий ва илмий-техникавий алоқаларни ривожлантириш соҳасидаги фойдали ташаббусларни дадилроқ ва активроқ қўллаб-қувватлайвериш керак.

Марказий Комитет Сиёсий бюросининг фикрича, Қримдаги дўстона учрашувнинг хулосалари ҳамма соҳалардаги ўзаро алоқаларни такомиллаштириш ва чуқурлаштириш борасидаги ишимиз учун, барча қардош партияларнинг фаолияти учун яхши омил бўлади.

Учрашувнинг ҳамма қатнашчилари партиямизнинг принципиал ленинча ташқи сиёсатига, кейинги даврда Тинчлик Программасини рўёбга чиқариш соҳасида амалга оширилган ташқи сиёсатдаги катта-катта тадбирларга, бизнинг асосий капиталистик давлатлар вакиллари билан ўтказган музокараларимизга, шу мамлакатлар билан тузган шартномалар ва битимларга юксак баҳо берганликларини алоҳида айтиб ўтмоқчиман. Биз иттифоқчиларимизнинг, умумий курашдаги ўртоқларимизнинг бу қўллаб-қувватлашини қадрлаймиз.

Ўртоқлар! Биз бутун дунёдаги кескинликни юмшатиш вазифасини ўртага қўйганимизда, бу жараёнга Осиё кенг жабҳа бўйлаб қўшилишини муҳим деб ҳисоблаймиз.

Бунда биз ўз территориясининг учдан икки қисми Осиёда жойлашган мамлакатимизнинг манфаатларигагина асосланаётганимиз йўқ. Биз бу қитъанинг инсоният ҳаётидаги ўрнини, жаҳон сиёсатида Осиё давлатларининг ролини, Осиёнинг ва унда яшовчи халқларнинг манфаатларини ҳисобга олмоқдамиз.

Неча ўн йиллар, ҳатто асрлар давомида Осиё мустамлака бедодлиги макони бўлиб келди. Бироқ мустамлака ҳукмронлиги ўзгармасдек бўлиб туюлган ўша дамлардаёқ В. И. Ленин мустамлакачиликнинг муқаррар барбод бўлишини ва Осиё халқлари озодликка чиқишини комил ишонч билан айтган эди. «Осиё мамлакатларидаги халқ оммасининг қаҳрамонона демократизмини дунёдаги ҳеч бир куч ер юзидан супуриб ташлай олмайди», — деб ёзди Владимир Ильич.

Совет ҳокимияти ўзи дунёга келган пайтдан бошлаб Осиё мамлакатлари билан тинчлик, дўстлик ва тенг ҳуқуқли ҳамкорлик сиёсатини эълон қилганлиги билан биз фахрланишимиз мумкин. Россия ва Шарқнинг барча меҳнаткаш мусулмонларига йўлланган мурожаатнома халқ комиссарлари Советининг дастлабки ҳужжатларидан бири бўлди. Шу ҳужжатда ана шу янги социалистик давлат сиёсатининг олижаноб принциплари баён этиб берилди. Афғонистон элчисини В. И. Ленин дипломатик вакиллардан биринчилар қаторида қабул қилди. Ёш Советлар республикаси дўстлик тўғрисидаги дастлабки шартномаларни Осиё давлатлари — Эрон, Афғонистон, Туркия, Монголия билан тузди.

Партиямиз шундан кейинги ҳамма йиллар давомида Осиё халқлари билан дўстлик ва бирдамликнинг ленинча анъаналарига муттасил амал қилиб келди. Осиё халқларининг озодлик кураши йилномаси саҳифаларини варақлаган киши Совет Иттифоқининг, халқимизнинг, партиямизнинг бу курашга амалий мадад бериб, у билан бирдам бўлиб келганлигини ўз кўзи билан кўради.

Ҳозирги Осиё — кўп жиҳатдан янгиланган, мустамлака кишанларини улоқтириб ташлаган Осиёдир. Унинг халқлари ўз мустақиллигини қаттиқ туриб ҳимоя қилишга, миллий ва социал тараққиёт йўлидан, туб революцион ўзгартишлар йўлидан боришга азми қарор бергандирлар.

Лўнда қилиб айтганда, Осиё — ҳаракатдаги қитъадир. Эски дунё кучлари мустаҳкамлиги ва яшовчанлиги, империализм ва реакция қаршилик кўрсатиб туришини ҳисобга олганда бу ҳаракат бениҳоя қийин бўлмаслиги мумкин эмас. Бинобарин, мустаҳкам тинчлик, кескинликни юмшатиш, яхши қўшничилик муносабатлари шу жараённи муваффақиятли равишда ривожлантириш учун қулай шарт-шароитларни яратиб бериши равшан.

Биз ҳаммамиз Осиёдаги вазиятда яхшилик томонга муҳим силжишлар содир бўлаётганлигини кўриб турибмиз. Вьетнамда узоқ давом этган машаққатли уруш Вьетнам халқининг ғалабаси билан тугади. Лаосда тинчликни тиклаш ва миллий яраш тўғрисида бир битимга келинди. Ҳиндистон ярим ороли давлатлари ўртасидаги муносабатлар нормал изга тушмоғи учун шарт-шароит яратилди. Корея Халқ Демократик Республикасининг мамлакатни тинч, демократик асосда бирлаштиришга қаратилган муҳим ташаббуси муносабати билан Корея ярим оролидаги аҳволда янги ижобий моментлар вужудга келди.

Ниҳоят, тинчликсевар давлатларнинг сиёсати Осиёдаги вазиятга тобора каттароқ таъсир ўтказмоқдаки, бу нарса жуда муҳимдир. Бу давлатлар орасида шу бугун ўз мустақиллигининг 26 йиллик юбилейини нишонлаётган Ҳиндистондек буюк давлат катта ўрин олиб турибди. Ғарбдаги кўп арбоблар тинч-тотув яшаш тушунчасининг ўзини рад этган бир пайтдаёқ, Ҳиндистон шу принципларни қўллаб-қувватлаб чиққан эди.

Ҳозир мен салбий омиллар йўқлиги учунгина ижобий омиллар тўғрисида гапираётганим йўқ, албатта. Бу салбий омиллар бор ва улар ўзини кўрсатаётганлигини сизлар яхши биласиз. Бироқ ҳамма жойда бўлгани каби Осиёда соғлом тенденция ўзига йўл очиб бормоқдаки, биз бу тенденцияни қўллаб-қувватлаймиз.

Осиё тинчлик қонунларига биноан яшаши мумкин ва лозимлигига, коллектив хавфсизлик бунинг энг реал йўли эканлигига Совет Иттифоқи ғоят аминдир. Бу мақсадга эришиш учун вақт ҳам, анчагина куч-ғайрат ҳам керак бўлиши ўз-ўзидан равшан. Осиё халқлари бунга албатта эришишларига ишонамиз.

Осиёда коллектив хавфсизлик тарафдори эканлигимизнинг сабаби нима? Бунинг сабаби шуки, биз Осиё қитъасида урушларни ва қуролли можароларни, империалистик агрессияни бутунлай йўқотишга интилмоқдамиз; ҳар бир мамлакат ва ҳар бир халқнинг эркин ривожланиши ва миллий тикланиши учун шарт-шароитлар гарантиялаб берилишини, Осиё мамлакатлари ўртасида ишонч ва ҳамжиҳатлик руҳи қарор топишини истаймиз.

Совет Иттифоқи Осиёдаги истисносиз ҳамма мамлакатлар коллектив хавфсизлик системасида тенг ҳуқуқли иштирок этишининг тарафдори эканлигини биз неча марталаб айтганмиз ва яна бир карра такрорлаймиз. Биз талаб қилаётган система ҳеч кимга бир томонлама афзалликлар бермайди ва бермаслиги керак, уни ташкил этишга Осиёдаги ҳар бир давлат ҳисса қўшиши лозим.

Биз коллектив хавфсизлик системасини қуруқ бир заминга қуришни таклиф қилаётганимиз йўқ. Бу система учун асос қилиниб олиниши мумкин бўлган кўпгина принциплар Бандунг конференциясининг тарихий қарорларида эълон қилинган, бошқалари Осиёга тааллуқли бир қанча халқаро ҳужжатларда акс эттирилган.

Бизнинг сиёсатимиз нормал, яхши қўшничилик муносабатларини истайдиган ҳамма Осиё мамлакатлари билан ана шундай муносабатларни ривожлантиришга қаратилган. Шу жиҳатдан биз Осиёдаги Япония каби катта мамлакат билан ўзаро манфаат асосида ҳар томонлама кенг ҳамкорликни йўлга қўйишга катта аҳамият берамиз.

Бундан уч йил муқаддам, бу ерда, Олмаотада сўзлаган нутқимда Совет Иттифоқи Хитой Халқ Республикаси билан ҳам яхши муносабатларда бўлишни хоҳлайди, деб таъкидлаган эдим. Ўтган давр мобайнида Совет — Хитой муносабатларини нормаллаштириш учун ўзимизга боғлиқ бўлган ҳамма ишни қилдик, лекин афсуски бу ишда сезиларли равишда олға силжишнинг иложи бўлмади. Бунинг сабаби битта, у ҳам бўлса — Хитой раҳбарларининг ашаддий антисоветизмга асосланган сиёсати, социалистик мамлакатларга қарши қўпорувчилик фаолиятидир.

Шуни ошкора айтиш керакки, Хитой раҳбарлари суверенитетни ўзаро ҳурматлаш ва ички ишларга аралашмаслик принципларига риоя қилган, социалистик давлатларнинг манфаатларига ҳамла қилишдан воз кечган тақдирдагина ХХРнинг Совет Иттифоқи ва бошқа социалистик мамлакатлар билан муносабатларида яхшиликка бурилиш содир бўлиши мумкин.

Ленинизмга душман оқим бўлган маоизмнинг назарияси ва практикасига қарши кескин кураш олиб борган ҳолда ХХР билан давлатлараро муносабатларни нормаллаштиришга тайёр бўлиб туришдан иборат бизнинг принципиал йўлимиз, XXIV съезднинг йўли ўзгармай қолаверади.

Ҳозир тинчлик ва халқлар дўстлиги ғоялари жаҳон жамоатчилигининг онгига тобора чуқур сингиб бормоқда. Мамлакатимизнинг обрў-эътибори ва кучайиб бораётган қудрати, социалистик ҳамдўстликнинг мустаҳкамланиб бораётган бирлиги, миллий озодлик ва социал тараққиёт йўлида курашаётган барча кучларнинг бирдамлиги ана шу ғояларга мадад бермоқда.

Биз халқаро кескинликни юмшатиш учун, уруш хавфи манбаларини тугатиш учун, қуролланиш пойгасини тўхтатиш учун бундан буён ҳам актив курашаверамиз. Биз жаҳон ривожини тескари айлантириб юбормоқчи бўлган кучларга бундан буён ҳам кескин зарба бераверамиз. Бинобарин биз тинчлик ва социал тараққиёт йўлидаги курашдан иборат ҳаққоний ишимиз тантана қилишига ишонамиз!

Азиз ўртоқлар ва дўстлар!

СССР Олий Совети Президиумининг Сизнинг республикангизни Халқлар дўстлиги ордени билан мукофотлаш тўғрисидаги фармонини ўқиб эшиттиришга ижозат бергайсиз. (Гулдурос, давомли қарсаклар. Ҳамма ўрнидан туради).

Ўртоқ Л. И. Брежнев СССР Олий Совети Президиумининг фармонини ўқиб беради. Залда қарсаклар бошланади, «КПССга шон-шарафлар!» хитоблари эшитилади, «Ура!» садолари янграйди.

Ўртоқ Л. И. Брежнев Қозоғистон ССР байроғига орденни қадаб қўяди. Зўр куч билан яна қарсаклар янграйди. Пионерлар саҳнага югуриб чиқиб, президиумда ўтирган кишиларга гуллар тақдим этадилар. Тантанали мажлис қатнашчилари «Ура!», «Ленинчи Марказий Комитетга шон-шарафлар!», «Дўстлик!», «Совет Иттифоқига шон-шарафлар!» деб қайта-қайта хитоб қиладилар.

Азиз ўртоқлар!

Қозоғистон Совет Социалистик Республикасининг ишчилари, колхозчилари, зиёлилари, барча меҳнаткашларини катта, фахрли ва муносиб мукофот билан яна бир марта чин кўнгилдан табриклашга ҳамда хўжалик ва маданий қурилишда уларга янги муваффақиятлар тилашга ижозат бергайсиз.

Партия Марказий Комитети ишонч билдириб айтадики, Қозоғистон меҳнаткашлари юксак мукофотга жавобан КПСС XXIV съездининг тарихий қарорларини амалга ошириш учун, партиянинг иқтисодий ва социал программасини бажариш учун Совет кишиларига хос кенг кўламдаги ишчанлик билан курашадилар. Биз бунга амин эканлигимизнинг боиси шуки, биз Қозоғистон Коммунистик партиясининг кучи ва имкониятларини яхши биламиз, унинг Марказий Комитети ва Марказий Комитети бюросининг ташкилотчилик қобилиятларини яхши биламиз. Республика министрлар советининг, область партия комитетлари ва область ижроия комитетларининг, район партия комитетлари ва район ижроия комитетларининг, қозоғистондаги барча партия ва совет активининг ишчанлиги ва активлигини ҳам биламиз.

Бутун мамлакатимизда бўлгани каби Қозоғистонда ҳам Улуғ Октябрнинг юз йиллигини кўриш шарафига муяссар бўладиган ва иттифоқдош республикаларнинг, бутун иттифоқимизнинг 100 йиллик юбилейини нишонлайдиган авлод туғилиб яшамоқда. Сиз билан биз қилаётган иш улар учун тарих бўлиб қолади. Улар ўз билимлари ва ўз ютуқлари чўққисидан туриб бизнинг фаолиятимизни ҳам баҳолайдилар. Бас, шундай экан, келинглар, шундай ишлайликки, ўртоқлар авлодларимиз ҳукми олдида виждонимиз соф бўлсин, бурчимизни адо этганлигимиздан кўнглимиз тўқ бўлсин.

Яшасин социалистик Қозоғистон!

Совет халқларининг дўстлиги мустаҳкамланиб, ривожлана берсин!

Яшасин барча ғалабаларимизнинг ташкилотчиси ва илҳомчиси Коммунистик партиямиз, Ленин партияси! **(Залда яна қарсаклар янграйди, «Ура!» садолари эшитилади, «Ленинчи Марказий Комитетга шон-шарафлар!», «Совет халқига шон-шарафлар!», «Ватанимизга шон-шарафлар!» хитоб сўзлари эшитилади).**

• • •

Ўртоқ Л. И. Брежнев нутқи зўр эътибор билан тингланди ва давомли қарсаклар билан қайта-қайта бўлиниб турди. Мажлис аҳли нутқнинг якунловчи сўзларини ўринларидан туриб, гулдурос қарсаклар билан кутиб олдилар. Залда «Ура!», «КПССга шон-шарафлар!», «Ленинчи Марказий Комитетга — шон-шарафлар!», «Совет Иттифоқига — шон-шарафлар!» деган хитоб сўзлари эшитилади.

• • •

КПСС Марказий Комитети Сиёсий бюросининг аъзоси, Қозоғистон Компартияси Марказий Комитетининг биринчи секретари Д. А. Кунаев жавоб нутқи сўзлади.

ЎРТОҚ Д. А. КУНАЕВ НУТҚИ

Азиз Леонид Ильич!

Ҳурматли ўртоқлар!

Бугун Ватанимизнинг улкан мукофоти — Халқлар дўстлиги орденини қабул қилар эканмиз, Қозоғистоннинг мамлакатимиз иқтисодий, социал-сиёсий ва маданий тараққиёти ишига, порлоқ истиқбол — коммунизмни комил ишонч билан барпо этаётган совет халқларининг улуғ дўстлигини мустаҳкамлаш ишига қўшган ҳиссасига бунчалик юксак баҳо берганликлари учун Қозоғистон Коммунистик партияси Марказий Комитети аъзолари, Олий Совет депутатлари номидан тантанали мажлис қатнашчилари, Совет Қозоғистонининг коммунистлари ва меҳнаткашлари номидан КПСС Марказий Комитетига, СССР Олий Совети Президиумига, Совет ҳукуматига энг қизғин ташаккур изҳор қилишга ижозат бергайсиз.

Биз, қозоғистонликлар бу мукофот Леонид Ильич Брежнев томонидан топширилганлигини Коммунистик партия ва унинг жанговар штаби — ленинча Марказий Комитет республикамизга доим катта эътибор бераётганлигини кўрсатувчи янги далил деб биламиз.

Азиз Леонид Ильич, республикамиз меҳнаткашлари ҳақида, Совет Қозоғистонининг муваффақиятлари тўғрисида айтган ғоят самимий сўзларингиз учун Сиздан астойдил миннатдормиз. Партиянинг доно ленинча миллий сиёсати, мамлакатимиздаги барча халқларнинг улуғ қардошлиги туфайли бу муваффақиятларни қўлга киритишимиз мумкин бўлди.

Шу шонли айёмда бутун фикр-зикримиз ва ҳис-туйғуларимиз Коммунистик партия ва кўп миллатли социалистик давлатнинг асосчиси Владимир Ильич Ленинга қаратилган. Ленин Совет давлати халқларининг интернационал бирлиги ва беғараз ҳамкорлиги бу давлат қудратли ва енгилмаслигининг асосий негизи эканлигидан доҳиёна башорат қилган эди.

Бошқа қардош республикалар каби Қозоғистоннинг ҳам тақдири Лениннинг фикри ғоят тўғри эканлигини жуда яққол исбот қилди. Халқларимизнинг монолит дўстлигини ҳақиқатга айлантирган КПССнинг ленинча миллий сиёсати жаҳонни коммунистик негизда дадил ўзгартираётган буюк маънавий ва моддий куч бўлиб қолди.

Халқлар дўстлиги совет ҳаёт тарзининг жон-жонига чуқур сингиб кетди. Бу дўстлик ривожланиб бораётган янги, коммунистик маданиятнинг асосий фазилатларидан бири бўлиб қолди. Барча халқларимиз бир-бирини чинакам ўртоқ ва сафдош деб, содиқ дўст ва жанговар ёрдамчилар деб биладилар. Бу эса биз учун нафас олишдек, ҳаётнинг ўзидек табиий бир ҳолдир, чунки революцион тараққиётимиз диалектикаси ана шундай.

Буюк синовларда чиниққан бу дўстлик қозоқ халқининг ҳаётини тубдан ўзгартириб юборди. Бу дўстлик Қозоғистонни патриархалчилик ва ўрта аср давридан жаҳонда энг прогрессив жамиятнинг нуроний чўққиларига ғоят тез кўтарди.

Бу дўстлик бизга улуғ ягона оилага хос қанот бахш этувчи ҳис-туйғуларни туҳфа қилди. Бу оиланинг номи — қудратли ва ажралмас совет халқидир.

Кўп миллатли Қозоғистон меҳнаткашлари бошқа қардош халқлар билан бир ёқадан бош чиқариб, кураш ва ғалабаларнинг шонли йўлини босиб ўтдилар. Улар Қозоғистон овуллари, қишлоқлари ва шаҳарларида янги ҳаётни қарор топдириш учун актив курашдилар, улар мамлакатимиздаги барча халқларнинг қардошларча ёрдами билан битмас-туганмас табиий бойликларни ривожланиб борган социалистик қурилишга хизмат қилдирдилар, Улуғ Ватан урушидаги даҳшатли жанглар бошланган чоғда эса ўзларининг шонли ўғил-қизларини фронтга юбордилар. Ягона совет оиласида биргаликда босиб ўтилган йилларнинг ҳар бири социалистик интернационализмнинг ажойиб кучини, мақсадлар ва ҳаракатларнинг бирлиги билан жипслашган бузилмас қардошликнинг ажойиб кучини яққол исбот этди.

Ҳозирги кунда ана шу шонли йўл муносиб суратда Ватанининг янги юксак мукофоти билан тақдирланмоқда. Барча қардош республикалар, миллий округлар ва автоном областлар билан биргаликда Қозоғистон ҳам ССР Иттифоқининг шонли 50 йиллиги кунида Халқлар дўстлиги орденини олишга сазовор бўлганлигининг чуқур рамзий маъноси бор. ССР Иттифоқининг шонли 50 йиллиги куни — янги тарихий бирлик бўлиб монолит равишда жипслашган барча совет кишилари хотирасида сақланиб қоладиган маррадир. Ана шу янги тарихий бирлик эндиликда ҳаётнинг ҳамма соҳаларида рўй бераётган самарали ўзгаришларни белгилаб турибди.

Биз бугун буюк Ватанимиздаги барча халқларнинг оғаси ва дўсти улуғ рус халқи тарихий тақдиримизда олижаноб роль ўйнаганлигини яна бир марта самимий миннатдорчилик билан қайд қиламиз.

Улуғ рус халқи беғараз ёрдам бермаганида, шунингдек бошқа қардош халқлар ёрдам бермаганида, илгари Каспий денгизидан тортиб Олтойгача, Олатовдан тортиб Кўстанойгача чўзилиб кетган ва ҳаётдан асар ҳам бўлмаган бепоён ерлар янги шаҳар ва қишлоқлардан, жуда катта аҳамиятга молик қурилишлардан, биринчи даражали қудратли индустрия ва очилган қўриқ ерлардан иборат яшнаб турган ўлкага айланмаган бўлур эди.

(Охири учинчи бетда).

ВАТАН МУКОФОТИ ЯНГИ ҒАЛАБАЛАРГА ЧОРЛАЙДИ

(Боши иккинчи бетда)

Леонид Ильич Брежнев бугун ўзининг ёрқин нутқида Совет Қозоғистони экономикаси ва маданиятининг мавж уриб ўсганлиги тўғрисида зўр ифтихор билан гапирди.

Дарҳақиқат жаҳондаги энг тараққий этган индустриал ва аграр давлатларнинг шуҳратини оширадиган нарсаларнинг кўпи ҳозирги кунда республикамизда мавжуд бўлиб, булар бутун Советлар мамлакатига, коммунизмга моҳирлик билан хизмат қилдирилмоқда.

Ҳозирги Қозоғистон — фан ва маданиятнинг буюк олами бўлиб унда неча юзлаб илмий тадқиқот институтлари ва ўқув юртлари, минг-минглаб кутубхона, клублар, маданият саройлари ва уйлари мавжуддир.

Миллий санъатнинг социалистик интернационаллашуви, ягона умумсовет социалистик маданиятининг битмас-туганмас ҳазинаси бўлган қардош маданиятларнинг ўзаро ижодий таъсири ва бу маданиятларнинг яқинлашувидан иборат қувончли натижалар республикамиз мисолида яққол кўриниб турибди.

Республикамизнинг ишчилари ва колхозчилари, фан ва маданият арбоблари, барча меҳнаткашлари республиканинг Халқлар дўстлиги ордени билан мукофотланишидан қонуний фахрланиш туйғулари билан бирга юксак масъулият ҳиссини ҳам чуқур англамоқдалар.

Мамлакатимизда ҳар қандай мукофот — қилинган хизматларни тақдирлаш бўлибгина қолмай, балки келажакка ишончни ҳам ифода этади. Бу қадар юксак ишончни оқлаш аввало, партия XXIV съездининг қарорларини амалга ошириш учун куч-ғайратларимизни янада кўпроқ ишга солиш демакдир.

Қозоғистонликлар бутун совет халқи билан биргаликда тўққизинчи беш йиллик топшириқларини сўзсиз бажариш учун зўр ғайрат билан курашмоқдалар. Улар социалистик мусобақани бутун чоралар билан авж олдириб, беш йилликнинг ҳал қилувчи йилини зарбдор меҳнат йилига, Қозоғистоннинг кўп тармоқли экономикаси ва маданиятининг ҳар бир соҳасини янада юксалтириш йилига айлантириш учун ҳаракат қилмоқдалар.

Биз КПСС Марказий Комитетига, Совет ҳукуматига хурсандчилик билан шуни маълум қиламизки, беш йилликнинг энг муҳим топшириқлари ва олинган социалистик мажбуриятлар умуман муваффақиятли бажарилмоқда, меҳнаткашларнинг турмуш даражаси доим юксалиб бормоқда. Мамлакатимиз беш йилликнинг бошидан буён пландан ташқари бир неча миллион сўмлик саноат маҳсулоти олди. Республикада неча юзлаб муҳим индустрия, маданият, фан, соғлиқни сақлаш, маиший хизмат объектлари ишга туширилди. Икки йил мобайнидагина Ватан омборига Қозоғистоннинг сал кам икки миллиард пуд ғалласи топширилди.

Шу билан бирга биз эришилган ютуқлар ҳали чегара эмаслигини, бизда фойдаланилмаётган резерв ва имкониятлар ҳали кўп эканлигини ҳам яхши биламиз. Леонид Ильич ўз нутқида буни мутлақо адолатли таъкидлаб ўтди. Биз бу нутқни республикамиз меҳнаткашлари олдига қўйилган конкрет ишларнинг собит қадам ва жанговар программаси деб ҳисоблаймиз.

Биз камчиликлардан, ҳал этилмаган проблемалар ва нуқсонлардан кўз юмадиган бўлсак, коммунист бўлаолмас эдик. Биз муваффақиятларимиз билангина эмас, қатъий талабчанлигимиз билан кучлимиз. Партия билан халқ ана шундай талабчанлик билан конкрет ишларга қараб баҳо беради. Иқтисодий сиёсатнинг барча энг муҳим ва истиқболли масалаларини ҳал этишга реалистик ёндошиш—биз учун асосий нарсадир.

Қозоғистон меҳнаткашлари олдимизда янада улуғвор вазифалар ва масъулиятли марралар турганлигини яхши биладилар. Бу марраларни эгаллаш учун куч-ғайратни янада кўпроқ сафарбар қилиш, ижодий ташаббус ва дадил новаторлик талаб этилади. Қозоғистон мавжуд резервлардан, моддий ва меҳнат ресурсларидан янада тўлароқ фойдаланиб, мамлакатнинг иқтисодий потенциалини, унинг ягона халқ хўжалик комплексини мустаҳкамлашга қўшадиган ҳиссасини бундан буён ҳам хормай-толмай кўпайтираверади.

Қозоқ халқи, республиканинг барча меҳнаткашлари бутун кўп миллатли мамлакатимизнинг манфаатлари билан яшаб келдилар, яшамоқдалар ва ҳамиша шу манфаатларни кўзлаб яшайверадилар. Бизнинг социалистик Ватан шуҳратини ошириш, унинг бойликларини кўпайтириш, унинг шон-шуҳрати ва қудратини, халқаро майдондаги обрўсини янада юксак даражага кўтаришга интилишдан бошқа мақсадимиз йўқ ва бўлиши ҳам мумкин эмас. Бинобарин, республикамиз олдида турган вазифаларнинг ҳар бирини аввалгидек, бундан буён ҳам барча қардош республикаларнинг манфаатларини ҳар томонлама ҳисобга олиб, ҳал этаверамиз. Улуғ Совет Ватанининг манфаатлари, халқлар ленинча дўстлигининг манфаатлари биз учун ҳамма нарсадан ҳам азиздир.

Биз бундан буён ҳам янги шаҳарларни барпо этишимиз, янги фабрика ва заводларни, электр станциялар ва конларни қуришимиз, янги канал ва магистралларни барпо этишимиз, совет кишисининг фаровонлиги ва турмушини яхшилашимиз керак. Хуллас, бизда бутун совет халқи учун энг кўп наф келтирадиган маҳорат, куч ва ғайратимизни ижодий тарзда сарф қилишимиз лозим бўлган жойлар мавжуддир.

Леонид Ильич Брежнев республикамизни ҳақли равишда мамлакатнинг асосий ғалла конларидан бири, деб атади. Қўриқ ва бўз ерларни ўзлаштириш қаҳрамонона эпопеясидан кейин, давлатимизнинг йирик чорва ва ғалла базаси бўлиб қолган Қозоғистон Ватанимизни ўзининг улкан ғалла хирмони билан, чорвачиликни ва халқ хўжалигининг бошқа кўпгина тармоқларини ривожлантиришдаги барқарор эришган муваффақиятлари билан қайта-қайта хурсанд қилди. Бу муваффақиятларга партиямиз Марказий Комитетининг бебаҳо ва ҳар томонлама ёрдами туфайли эришилди.

Қозоғистон Коммунистик партияси, республиканинг барча меҳнаткашлари халқ хўжалигининг ҳамма тармоқларини дадил ривожлантириб, янги юксак ишлаб чиқариш кўрсаткичларига эришганлари ҳолда Қозоғистоннинг улкан ғалла хирмони учун курашни аввалгидек ҳозирда ҳам ўзларининг биринчи навбатдаги вазифаси деб ҳисоблайдилар.

Республиканинг ҳамма қисмида мўл ҳосил етиштирилди. Эндиликда республиканинг ҳамма жойида ўрим-йиғимни сифатли қилиб тез суръатлар билан ўтказишни таъминлаш — бизнинг энг биринчи бурчимиздир. Бизда бунинг учун зарур нарсаларнинг ҳаммаси, аввало, қудратли техника ва ажойиб меҳнат мактабини ўтган моҳир ва тажрибали кадрлар бор. Мавжуд шарт-шароитлар халқ хўжалик планини анча ошириб бажаришимиз ва севикли Ватанни Қозоғистоннинг янги миллиард пудли ғалласи билан яна қувонтиришимиз учун имконият яратиб беради.

Бу — республикадаги бутун партия ташкилотининг, совет Қозоғистонидаги ҳар бир ғаллакорнинг, ҳар бир меҳнатчининг шарафли ишидир!

Бизга топширилган мукофотга жавобан республика, унинг областлари, районлари, совхоз ва колхозлари, партия, совет, касаба союз ва комсомол органларининг бу ерда ҳозир бўлган раҳбарлари номидан, ишлаб чиқариш командирлари, шаҳар ва қишлоқларнинг илғорлари, халқ зиёлилари вакиллари номидан, уч орденли Қозоғистоннинг барча меҳнаткашлари номидан КПСС Марказий Комитети ва унинг Сиёсий бюросини ишонтириб айтаманки, биз Леонид Ильич Брежнев бугун ўзининг ёрқин нутқида тўхталиб ўтган ҳамма вазифаларни муваффақиятли бажариш учун ўзимизнинг барча куч-ғайратимиз ва маҳоратимизни сарф қиламиз.

Қозоғистон Коммунистик партияси, республикамизнинг барча меҳнаткашлари партия билан халқнинг энг масъулиятли топшириқларини қайта-қайта шараф билан бажардилар. Бу сафар ҳам шундай бўлишига ҳеч қандай шак-шубҳа йўқ.

Ўртоқлар! Қозоғистон — жуда катта иқтисодий имкониятлар ва буюк истиқболга эга бўлган ўлкадир. Барча совет кишилари каби республикамизнинг коммунистлари ва барча меҳнаткашлари бундан буён ҳам фидокорона меҳнат қилиб Ватанимизни — озод ва бахтли халқлар чинакам қардошлиги, дўстлиги ва тенглилигининг улуғ Ватани бўлмиш Совет Социалистик Республикалари Иттифоқини яшнатишга тинмай ёрдам беришни ўз ҳаётининг асосий мақсади, маъноси деб биладилар.

Биз учун порлоқ истиқбол — коммунизм йўлида янги зафарларга отлантирувчи ана шу буюк дўстликдан ҳам азизроқ ва муқаддасроқ ҳеч нарса йўқ. Шу сабабли Совет Қозоғистони халқларимизнинг ягона қардошлик оиласида қудратли Совет Социалистик Республикалари Иттифоқининг мустаҳкам, ажралмас бўғини бўлиб келди, ҳозирда ҳам шундай ва бундан буён ҳам шундай бўлиб қолаверади.

Бир тан-бир жон совет халқининг муштарак манфаатлари билан яшаётган Қозоғистон меҳнаткашлари Коммунистик партия, социализм, марксизм-ленинизм ғояларининг қудратли ва ҳамиша ғолиб кучи билан жипслашган қардошларча буюк бирлик — барча кучларимизнинг, илҳомимиз ва муваффақиятларимизнинг манбаи эканлигини яхши биладилар.

Биз бугун жонажон Коммунистик партиямизни ишонтириб айтамизки, Қозоғистон коммунистлари ва барча меҳнаткашлари КПСС тарихий XXIV съездининг қарорларини янада зўр ғайрат билан амалга оширадилар, КПССнинг жанговар штаби — ленинчи Марказий Комитет теварагига янада маҳкам жипслашадилар.

Биз КПСС Марказий Комитетига, Марказий Комитетнинг Сиёсий бюросига ва шахсан Леонид Ильич Брежневга тантанали ваъда бериб айтамизки, Қозоғистон Коммунистик партияси, республикамизнинг ишчилар синфи, деҳқонлари ва меҳнаткаш зиёлилари интернационал қардошлигимизни, халқларнинг улуғ ленинча дўстлигини янада мустаҳкамлаш учун ҳамма чораларни кўрадилар, улуғ Ленин партиясининг енгилмас байроғига ёзилган программ мақсадларга эришиш йўлида Ватаннинг иқтисодий ва мудофаа қудратини бундан буён ҳам бутун куч-ғайратлари билан мустаҳкамлайверадилар.

• • •

Ўртоқ Д. А. Кунаев нутқи давомли қарсаклар билан бирнеча бор бўлиниб турди.

Тантанали мажлис қатнашчилари ўз нутқларида коммунистик партия билан Совет давлатига қизғин, самимий миннатдорчилик изҳор қилдилар.

Биз бугун Халқлар дўстлиги орденини чуқур миннатдорчилик ҳисларига тўлган ҳолда қабул қилиб олатуриб, деди Қарағанда областидаги «Михайловская» шахтаси кўмир комбайнининг машинисти, Социалистик Меҳнат Қаҳрамони Я. М. Мусағалиев, барча миллатлар ва элатларнинг, шу жумладан, қозоқ халқининг ҳам иқтисодий ва маънавий равнақ топишида жуда катта саҳий ёрдам ва мадад берганликлари учун партиямизнинг ленинчи Марказий Комитетига, Совет ҳукуматига, улуғ рус халқига зўр муҳаббат ва миннатдорчилик сўзлари билан мурожаат қиламиз. Республикамиз ана шу ажойиб зафарларга барча миллат меҳнаткашларининг қардошларча дўстлигисиз, уларнинг умумий куч-ғайратисиз эришаолмаган бўлур эди, биз буни аниқ тушунамиз.

Республика саноатининг меҳнатчилари КПСС XXIV съезди Директиваларини амалга ошира бориб, янги беш йилликнинг халқ хўжалик плани топшириқларини муваффақиятли бажармоқдалар.

Қарағанда ҳавзасининг кончилари, деди нотиқ, тўққизинчи беш йиллик биринчи ярми планини пешқадамлардан бири қаторида бажардилар. Пландан ташқари қарийб тўрт миллион тонна кўмир қазиб чиқарилди. Мен комплекс бригада бошлиғи бўлиб ишлаётган «Михайловская» шахтасининг кончилари беш йилликнинг биринчи ярмида пландан ташқари 450 минг тонна кўмир қазиб чиқардилар.

«Михайловская» шахтаси учинчи участкасининг механизаторлари яқинда кўмир қазиб чиқариш соҳасида Бутуниттифоқ рекордини қўйдилар. Улар 31 иш кунида 177 минг тоннадан кўпроқ кўмир қазиб чиқардилар.

Коллективимиз номига йўллаган табрикномангиз, азиз Леонид Ильич, биз, кончиларни астойдил тўлқинлантириб юборди. Сиз, Леонид Ильич, Қарағанда ишчиларининг меҳнатига юксак баҳо берганлигингиз айниқса қувончлидир. Сизнинг табрикномангиз ва ишимизга берган баҳоингиз бизни меҳнатда янги зафарларга илҳомлантиради: участка коллективи бу йил ўз олдига бир лавадан 700 минг тонна ёқилғи қазиб чиқариш вазифасини қўйди. Бу эса ўрта қувватли бир шахта қазиб чиқарадиган кўмир миқдорига баравардир.

Бутун совет халқи сингари биз, ишчилар ҳам КПСС Марказий Комитетининг, унинг Сиёсий бюросининг, шахсан ўртоқ Леонид Ильич Брежневнинг ташқи сиёсат соҳасидаги фаолиятини астойдил маъқуллаймиз ва қўллаб-қувватлаймиз.

Менинг ўртоқларим — Қарағанда шахтасининг кончилари мени мана шу тантанага юбора туриб, тинчлик йўлидаги ғоят машаққатли ишингиз учун Сизга, азиз Леонид Ильич, ишчиларнинг катта раҳматини топширишни ва сизга «Халқлар ўртасида тинчликни мустаҳкамлаш учун» халқаро Ленин мукофоти берилганлиги билан Сизни қизғин қутлашни илтимос қилдилар.

Қустаной областидаги «Стационний» совхозининг директори Б. Н. Климов сўзга чиқади. Республиканинг барча меҳнаткашлари сингари биз, қишлоқ меҳнатчилари, деди у, Леонид Ильичнинг Қозоғистонга келишини ҳамиша зўр хурсандчилик билан кутиб оламиз. Сизнинг, азиз Леонид Ильич, амалий маслаҳатларингиз ва таклифларингиз, жуда катта тажрибангиз ва атоқли давлат ҳамда партия арбоби сифатидаги ташкилотчилик талантингиз коммунистик қурилиш вазифаларини муваффақиятли бажаришда бизга ёрдам беради. Сизнинг бугун сўзлаган ёрқин, тўлқинлантирувчи нутқингиз ҳам шу йил ва бутун тўққизинчи беш йиллик программаларини муваффақиятли бажариш учун бизга янги сиёсий жўшқинлик ва меҳнат ғайрати бағишлайди. Биз сизнинг нутқингизда партия Марказий Комитети, Марказий Комитет Сиёсий бюроси, шахсан сиз Леонид Ильичнинг Қозоғистон қишлоқ хўжалик ишлаб чиқаришини ривожлантириш тўғрисидаги доимий ғамхўрлигининг чуқур ифодасини кўриб турибмиз. Бунинг учун энг чуқур ва самимий миннатдорчилик изҳор этишга рухсат бергайсиз!

Бу йил ғаллакорлар учун алоҳида, ҳал қилувчи йилдир. Беш йилликнинг учинчи йили вазифаларини муваффақиятли бажариш учун бизнинг зиммамизга ҳам, қўриқ ерликлар зиммасига ҳам катта масъулият юкланади. Қозоғистондаги қўриқ ва бўз ерларнинг ўзлаштирилиши — миллиард пудлаб ғаллагина эмас. У — барча совет кишиларининг қардошларча бирлиги, бузилмас дўстлиги ва ўзаро ёрдамининг энг ёрқин намунаси, меҳнат ва интернационал тарбиянинг улкан мактабидир.

Сиз, Леонид Ильич, партия амр-иродасини бажара бориб, қўриқ ерларни ўзлаштиришнинг масъулиятли даврида Қозоғистон Коммунистик партиясига бошчилик қилдингиз ва ўз толмас фаолиятингиз билан қўриқ ерларни ўзлаштиришга, республикамиз экономикасини ривожлантиришга жуда катта ҳисса қўшганлигингизни, ҳозирги вақтда Қозоғистон меҳнатчилари қандай яшаётганликлари ва меҳнат қилаётганликларини доимо кузатиб туришни давом эттираётганлигингизни, хўжалик ва маданий қурилиш вазифаларини муваффақиятли ҳал этишда бизга бебаҳо ёрдам бераётганлигингизни эслаш биз учун бугунги кунда айниқса ёқимлидир.

Партиямизнинг доно сиёсати, Марказий Комитет 1965 йил март Пленумида, КПСС XXIII ва XXIV съездларида ишлаб чиқилган қишлоқ хўжалигини кескин юксалтириш программаси қандай ижобий натижалар бераётганлигини республикамиз қишлоқ хўжалиги мисолида яққол кўриш мумкин. Шуни айтиш кифоя қиладики, шу беш йилликнинг дастлабки икки йили мобайнидагина давлат омборларига 1 миллиард 812 миллион пуд Қозоғистон дони топширилди.

Ҳозир деҳқонларнинг асосий диққат-эътибори, деб таъкидлади нотиқ, — етиштирилган мўл ҳосилни ўз вақтида ва сира нобуд қилмай ўриб-йиғиб олишга қаратилган. Қўш орденли Қустаной областимизнинг меҳнатчилари бу йил давлатга 200 миллион пуд дон сотишдан иборат ўз зиммаларига юксак социалистик мажбурият олишган.

Мен ишлаётган «Стационний» совхозининг коллективи республика қишлоқ хўжалигининг барча меҳнатчиларига мурожаат қилиб, уларни меҳнат унумдорлигини ошириш ва тўққизинчи беш йиллик топшириқларини муддатдан олдин бажариш учун социалистик мусобақани авж олдиришга даъват этди. Ўтган икки йил ичида Ватан биздан 3,5 миллион пуд дон, кўп миқдорда гўшт ва сут олди. Бу йил совхозимиз далаларида гектар бошига 23-25 центнерга етадиган мўл ҳосил пишиб етилмоқда. Совхоз коллективи ўз имкониятларини чамалаб чиқиб, бу йил 2 миллион пуд дон топширишга қарор қилди.

Бизнинг хўжалик ва маданий тараққиёт соҳасидаги ютуқларимиз Совет Иттифоқининг ташқи сиёсат соҳасидаги вазифаларини мустаҳкамлаш, халқаро вазиятни соғломлаштириш, КПСС XXIV съезди қабул қилган Тинчлик Программасини амалга ошириш борасидаги муваффақиятлардан ажралмас эканлигини биз яхши тушунамиз.

Биз КПСС Марказий Комитетининг кескинликни юмшатишга, ижтимоий тузуми турлича бўлган давлатларнинг тинч-тотув яшашига қаратилган бош йўлни амалга ошириб келаётганлигини астойдил маъқуллаймиз ва қўллаб-қувватлаймиз. Биз бунда Марказий Комитет Сиёсий бюросининг, КПСС Марказий Комитети Бош секретари ўртоқ Леонид Ильич Брежневнинг бебаҳо хизмати бор деб ҳисоблаймиз.

Леонид Ильич, Сизнинг ГФР, АҚШ ва Францияга қилган визитларингизни ҳаммамиз эътибор билан кузатиб турдик ва бу визитларнинг якунларидан ғоят мамнунмиз. Совет халқининг бахт-саодати учун курашга бағишлаётган зўр куч-ғайратингиз учун, социализм, тинчлик ва халқлар хавфсизлигини мустаҳкамлашга жуда катта ҳисса қўшаётганлигингиз учун қишлоқ хўжалик ходимлари номидан Сизга астойдил миннатдорчилик изҳор этишга, сиҳат-саломатлик ва Ватанимиз бахт-саодати йўлида самарали фаолият тилашга ижозат бергайсиз.

Ҳар биримиз бахтли, ажойиб дақиқаларни бошдан кечирмоқдамиз, — деди Қозоғистон ССР Фанлар академиясининг академиги С. К. Кенесбоев. Республикамиз байроғига ҳозиргина Халқлар дўстлиги ордени тақиб қўйилди. Бу орден совет даврининг, совет халқлари қардошларча дўстлигининг нурафшон рамзларидан бири, инсониятнинг энг яхши оқил кишилари орзу қилган юксак идеалларнинг жонли тимсоли бўлди.

Партиямиз ва совет давлатининг атоқли арбоби, Совет Иттифоқи Коммунистик партияси Марказий Комитетининг Бош секретари Леонид Ильич Брежнев Ватаннинг ана шу улкан мукофотини Совет Қозоғистонига топширганлигидан ғоят мамнунмиз. Леонид Ильичнинг самимий сўзлари, унинг берган юксак баҳоси бизни янги зафарларга қанотлантиради.

Қозоғистон олимлари, барча зиёлилари бутун Совет халқи билан биргаликда, сиз, азиз Леонид Ильичга ер юзида тинчлик бўлиши учун, планетамиз узра мусаффо ва қуёшли осмон бўлиши учун, меҳнаткаш инсоният бахт-саодати учун, Коммунизм йўлида партиямизнинг ленинча ташқи сиёсий йўлини ишлаб чиқиш ва амалга ошириш ишига чинакам катта куч-ғайрат сарфлаётганлигингиз ва шахсан ғоят катта ҳисса қўшаётганлигингиз учун чин кўнгилдан раҳмат демоқдалар.

Ватанимиз миллий сиёсат тантанасининг ёрқин далили бўлаётган ҳозирги ажойиб даврда яшаётганлигимдан беҳад фахрланаман ва бахтлиман. Барча қардош республикаларнинг экономикаси, фани ва маданиятининг равнақ топганлиги — партиямиз, совет халқи меҳнати ва жасоратининг, социализмнинг энг буюк ғалабаларидан бири бўлган халқлар дўстлигининг самарасидир. Совет Қозоғистонининг эришган муваффақиятлари барча бошқа иттифоқдош республикалар қўлга киритган муваффақиятлар билан чамбарчас боғлангандир, бу бизнинг умумий ютуғимиз, барча миллат ва элатлар умумий куч-ғайратининг, совет халқларининг ягона оиласидаги чин дўстимиз ва улуғ оғамиз бўлган улуғ рус халқининг саҳий ва беғараз ёрдами натижасидир.

Мен республика академиясининг энг кекса аъзоларидан бири сифатида фан ва маданият арбоблари тўғрисида зўр ғамхўрлик қилаётганлиги, талантларни қўллаб-қувватлаётганлиги, илҳомбахш ижодий меҳнат учун ғоят қулай шарт-шароитлар яратиб берганлиги учун партия ленинчи Марказий Комитетига, Совет ҳукуматига, шахсан сиз, азиз Леонид Ильичга, республиканинг барча меҳнаткашлари сингари олимлари, ижодкор зиёлилари ҳам самимий миннатдорчилик изҳор этаётганликларини алоҳида таъкидлаб ўтмоқчиман.

КПСС Марказий Комитети, унинг Сиёсий бюроси Совет зиёлиларига, унинг миллий отрядларига, шу жумладан Қозоғистон зиёлиларига чинакам ленинча эзгу муносабатда бўлаётганликлари бизнинг қалбимизни зўр инсоний шодликка тўлдиради, маънавий ҳаётимизни бойитади ва илҳом бағишлайди.

Қозоғистон олимлари мамлакат халқ хўжалигини ривожлантиришнинг улуғвор планларини амалга оширишда актив қатнашмоқдалар. Қозоғистон олимларининг кўпгина улкан тадқиқотларини Ватан ва жаҳон фанининг катта ютуқлари қаторига тўла ҳуқуқ билан киритиш мумкин.

Жонажон ўлкамиз — Қозоғистон Совет Социалистик Республикасининг улкан парвози Совет тузумининг буюк куч-қудратини, улуғ рус халқи бошлиқ СССР халқлари бузилмас дўстлиги ва бирлигини яна бир бор тасдиқлайди.

Барча қардош халқлар сингари қозоқ халқи ҳам Сизни, азиз Леонид Ильич, атоқли ленинчи интернационалист, инсонпарвар, катта-кичик барча миллат ва элатлар нинг улкан ва самимий дўсти деб биладилар. Кўп миллатли социалистик Ватанимизнинг равнақи тўғрисида, Совет Қозоғистонининг ишлаб чиқарувчи кучларини, фан ва маданиятни ривожлантириш ҳақида оталарча ғамхўрлик қилганлигингиз учун, азиз Леонид Ильич, самимий миннатдорчилигимизни қабул этгайсиз.

С. М. Киров номли Қозоғистон Давлат университетининг студенти О. А. Березина минбарга чиқади.

Ватаннинг буюк мукофотини бугун тинчлик учун ва халқлар ўртасида дўстлик учун атоқли курашчи Леонид Ильич Брежнев топширганлиги, деди у, биз, ёшлар учун айниқса қувончли ва қимматлидир. Л. И. Брежневнинг ҳаёти ва фаолияти биз учун Коммунистик партия шонли ишига, улуғ Лениннинг барҳаёт таълимотига садоқат билан хизмат қилишнинг ёрқин намунасидир.

Бахтиёр ёшлик мамлакатида, қардош республикаларнинг ёрқин оиласини ташкил этувчи буюк ва абадий навқирон Совет Иттифоқида ишлаётганлигимиз, ўқиётганлигимиздан, ва яшаётганлигимиздан, ҳаётимиз йиллари жонажон партиямиз изчиллик билан оғишмай амалга ошираётган улуғвор Тинчлик программаси билан нурафшонлигидан фахрланамиз.

Буларнинг ҳаммаси учун КПСС Марказий Комитетига, Марказий Комитет Сиёсий бюросига, КПСС Марказий Комитетининг Бош секретари Леонид Ильич Брежневга самимий миннатдорчилик изҳор қиламиз. Совет Қозоғистонининг барча комсомоллари, ёшлари номидан Сиз, азиз Леонид Ильични Сизга «Халқлар ўртасида тинчликни мустаҳкамлаш учун» халқаро Ленин мукофоти берилганлиги билан чин қалбимиздан астойдил, қизғин, қутлаймиз. Сизга сиҳат-саломатлик ва Совет халқининг фаровонлиги ва бахт-саодати йўлидаги, бутун жаҳонда тинчлик йўлидаги, ёш авлоднинг порлоқ келажаги йўлидаги олижаноб фаолиятингизда катта муваффақиятлар тилаймиз. КПСС Марказий Комитети Бош секретари ўртоқ Леонид Ильич Брежневнинг студентларнинг Бутуниттифоқ съездида сўзлаган илҳомбахш самимий нутқи, ёшлар тўғрисида оталарча ғамхўрлик билан суғорилган ва бизни жуда катта сиёсий ва давлат аҳамиятига эга бўлган вазифаларни бажаришга чорловчи нутқи ҳар бир совет студентининг эсидадир. Биз, совет студентларига аъло ўқиш, ижтимоий ҳаётда актив иштирок этиш билан жонажон Коммунистик партиямиз эътибори ва ғамхўрлигига жавоб беришдан кўра юксакроқ ва фахрлироқ бурч йўқ.

Партия билан ҳукуматнинг КПСС XXIV съездидан кейин қабул қилинган ҳужжатларида олий таълимни, ўрта умумий таълим мактабини, айниқса қишлоқ жойларидаги шундай мактабларни янада ривожлантиришнинг энг муҳим вазифалари изчиллик билан комплекс ҳал қилинмоқда. Қишлоқ мактаби ҳақида яқинда қабул қилинган қарор — партия ёш авлод тўғрисида тинмай ғамхўрлик қилаётганлигини кўрсатувчи яна бир ёрқин, ишончли далилдир.

Партия билан ҳукуматнинг Совет ёшлари тўғрисида, студентлар ҳақида қилаётган ғамхўрлиги бизнинг зиммамизга бизнинг авлодимиз ҳозирги фан ва маданиятининг энг ажойиб ютуқларини тарқатувчилари ва ижодкорлари бўлиши, руҳан бақувват, ғоявий чиниққан ва коммунистик эътиқодли авлод бўлиши кераклигини доимо эсда тутиш вазифасини юклайди.

Чин кўнгилдан айтаманки:

Доимий ғамхўрлик, талабчанлик ва ишонч учун, бахтиёр студентлик ёшлигимиз учун жонажон партияга, ленинчи Марказий Комитетга раҳмат, азиз Леонид Ильич, Сизга раҳмат! Қўлимиз, заковатимиз нимага қодир бўлса ўшани, қалбимизнинг ҳароратини, қўлларимизнинг меҳнатсеварлигини, ҳамма-ҳаммасини Коммунистик партия ишига, коммунизмнинг барҳаёт ғояларига бекаму-кўст бахш этамиз.

Яшасин ажойиб Ватанимиз—Совет Социалистик Республикалари Иттифоқи!

Совет Иттифоқи Коммунистик партиясига ва унинг ленинчи Марказий Комитетига шон-шарафлар!

Мажлис аҳли КПСС Марказий Комитетига, СССР Олий Совети Президиумига, СССР Министрлар Советига табрикномани баланд руҳ билан қабул қилади.

Тантанали мажлис ёпиқ деб эълон қилинади. Мажлис қатнашчилари партия гимни «Интернационал»ни завқ-шавқ билан куйладилар.

Залда КПСС, унинг Марказий Комитети шарафига, социалистик Ватан ва СССР халқларининг қардошларча дўстлиги шарафига табрик хитоблари қайта-қайта янграйди. (ТАСС).

ҚОЗОҒИСТОН ССР ПАРТИЯ-ХЎЖАЛИК АКТИВИНИНГ ЙИҒИЛИШИ

ОЛМАОТА, 15 август. (ТАСС). Бугун бу ерда Қозоғистон ССР партия-хўжалик активининг йиғилиши бўлди. Актив йиғилиши республика меҳнаткашларининг 1973 йил халқ хўжалик планлари ва социалистик мажбуриятлари қандай бажарилаётганлиги тўғрисидаги масалани муҳокама қилди.

Йиғилиш қатнашчилари орасида Қозоғистон Компартияси Марказий Комитетининг бюро аъзолари ва аъзоликка кандидатлари, область партия комитетларининг секретарлари, меҳнаткашлар депутатлари область Советлари ижроия комитетларининг раислари, республика министрликлари ва идораларининг, область қишлоқ хўжалик органларининг, баъзи-бир саноат корхоналари, совхозлар ва колхозларнинг раҳбарлари бор.

Йиғилиш қатнашчилари КПСС Марказий Комитетининг Бош секретари ўртоқ Л. И. Брежневни самимий ва қизғин кутиб олдилар.

КПСС Марказий Комитети Сиёсий бюросининг аъзоси, Қозоғистон Компартияси Марказий Комитетининг биринчи секретари Д. А. Кунаев доклад қилди.

Музокараларда Қозоғистон Компартияси область комитетларининг биринчи секретарлари А. М. Бородин, Н. В. Кручина, Е. Н. Овулбеков, С. К. Кусаинов, В. П. Демиденко, А. А. Асқаров, И. А. Абдукаримов, В. К. Акулинцевлар сўзга чиқдилар.

Ўртоқ Л. И. Брежнев партия-хўжалик активи йиғилиши қатнашчилари ҳузурида нутқ сўзлади.

Республика партия-хўжалик активининг йиғилиши ўртоқ Д. А. Кунаев доклади юзасидан қарор қабул қилди. Бу қарорда саноатни, капитал қурилишни ва қишлоқ хўжалигининг барча тармоқларини ривожлантириш юзасидан 1973 йилги халқ хўжалик планининг ва Қозоғистон ССР меҳнаткашлари социалистик мажбуриятларининг муддатдан илгари бажарилишини таъминлаш вазифаси қўйилди. Республика актив йиғилиши бу йил давлатга камида 1 миллиард пуд дон сотиш тўғрисида якдиллик билан қарор қабул қилди.

ЯНГИЛИКЛАР ХАБАРЛАР ВОҚЕАЛАР

ЧЕТ ЭЛЛАРДА

КХДРнинг МИЛЛИЙ БАЙРАМИ

Корея Халқ Демократик Республикаси 15 августда миллий байрам — озодлик кунини нишонлади.

Бундан 28 йил муқаддам, 1945 йил августида Совет Армияси корейс партизанлари билан биргаликда ҳаракат қилиб, Япония империализмининг қуролли кучларини тор-мор қилди ва Кореяни озодликка чиқарди.

Мамлакат шимолий қисмининг озодликка эришган халқи коммунистлар раҳбарлигида социалистик қурилиш йўлига ўтди. Орадан ўтган 28 йил мобайнида КХДР меҳнаткашлари мустамлака-феодал ўтмиш сарқитини тугатдилар, ўз ғалабаларини империалистик агрессиядан ҳимоя қилиб қолдилар ҳамда ишчи ва деҳқонларнинг янги социалистик давлатини қурдилар. Совет Иттифоқи ва бошқа социалистик мамлакатларнинг кураш ва қурилиш ҳамма босқичларида доимий берган ёрдами ва мадади туфайли КХДР иқтисодий қолоқ мамлакатдан ривожланган индустриал-аграр социалистик давлатга айланди.

1971 йилда машинасозликнинг ялпи маҳсулоти 1946 йилдагига нисбатан 569 баравар кўпайди.

Қишлоқ хўжалигида ҳам катта социал-иқтисодий ўзгартишлар содир бўлди. Моддий-техника базаси доимо мустаҳкамланиб бормоқда, Мамлакат далаларида йил сайин тракторлар ва бошқа қишлоқ хўжалик техникаси тобора кўпаймоқда.

Аҳолининг моддий ва маданий даражаси кун сайин ошмоқда. Илгари мамлакатда она тилини ўрганиш тақиқлаб қўйилган бўлса, энди умумий мажбурий ўн йиллик таълим жорий этилди, миллий мутахассис кадрлар етишиб чиқди. Халқ ҳокимияти йилларида 600 мингдан кўп инженер ва техник тайёрланди.

Корея Меҳнат партияси, КХДР ҳукумати ва халқи ватанни тинч йўл билан демократик асосда қайта бирлаштириш учун тинимсиз кураш олиб бормоқдалар.

КХДР меҳнаткашлари ўзларининг миллий байрамини социалистик ғалабаларга комил ишонч ва ифтихор туйғуси билан, шу ғалабаларни кўпайтириш ва ҳимоя қилишга азми қарор берган ҳолда кутиб олмоқда. (ТАСС).

Совет делегациясининг Сурия жамоатчилиги билан учрашуви

ДАМАШҚ, 14 август. (ТАСС). Бу ерда Сурия жамоатчилиги намояндалари билан Дамашқдаги 20-халқаро ярмаркада Ўзбекистон ССР миллий кунини ўтказишда қатнашмоқ учун келган Совет делегациясининг учрашуви бўлди.

Делегация бошлиғи, КПСС Сирдарё область комитетининг биринчи секретари Қ. А. Аҳмедов тўпланганлар ҳузурида нутқ сўзлади. У Совет ҳокимияти йилларида Ўзбекистон эришган ютуқлар ҳақида гапириб берди, шунингдек Совет Иттифоқи ва бошқа социалистик мамлакатлар Сурия халқининг ва бошқа араб мамлакатлари халқларининг Исроил агрессиясига қарши кураши билан бирдам эканликларини таъкидлаб ўтди.

Кечада Ўзбекистон ССР кунида қатнашмоқ учун бу ерга махсус келган республика миллий ансамбли концерт берди. Артистлардан Д. Жабборова, И. Йўлдошев ва О. Камолхўжаевларнинг чиқишлари томошабинларга айниқса манзур бўлди.

СУВ ТОШҚИНИ

ДЕҲЛИ, 14 август. (ТАСС). Ҳиндистоннинг шимолий штатларида кучли сув тошқини давом этмоқда. Маҳаллий матбуотнинг таъкидлашича, Уттар-Прадеш, Жамму ва Кашмир штатларида 106 киши ҳалок бўлган. Миллионга яқин аҳолиси бўлган юзлаб қишлоқлар табиий офатдан катта зарар кўрган.

Панжоб штатини ҳам сув босган. Бу штатда 10 минг киши бошпанасиз қолган.

Сув босган штатларнинг ҳукуматлари аҳолига ёрдам бериш учун шошилинч чоралар кўрмоқда. Ҳиндистон армиясининг бўлинмалари қутқарув ишларида қатнашмоқда.

ИСЛОМОБОД, 14 август. (ТАСС). Жала ёққанлиги сабабли Жанубий Осиё қитъасидаги энг катта Инда дарёсидан мислсиз тошқин чиққан. Покистондаги сув тошқини хавфли тус олмоқда. Синда ва Панжоб вилоятларининг бир қанча районларини табиий офат қамраб олган. Бу вилоятнинг кўпгина шаҳарлари ўртасидаги темир йўл ва автомобиллар қатнови тўхтаб қолган. Телеграф ва телефон алоқалари издан чиққан. Бир қанча қишлоқлар хонавайрон бўлган. Юз минглаб аҳоли бошпанасиз қолган. Қурбонлар ҳам бор. Юз минг акр экинзорни сув босиб, ювиб кетган. Покистон ҳукумати даҳшатли сув тошқинига қарши кураш учун ҳарбий қисмларни кенг сафарбар қилмоқда.

ДАККА, 14 август. (ТАСС). Бангладешнинг шимолий қисмидаги Фарудпур районидаги сув тошқини катта зиён келтирди. Ундан ярим миллионга яқин киши азият чекди. Ганг ва Брахмапутра дарёларининг суви бироз пасайган бўлса ҳам, бироқ кичик дарёларнинг суви борган сари кўтарилиб бормоқда. Сув тошқинининг кўлами яқин кунлар ичида яна кучаяди, деб ҳисобламоқдалар.

Жангчи хотираси

ЎЧМАС ЖАСОРАТ

Улуғ Ватан уруши тугаганига анча йил бўлди. Лекин она-Ватанимиз озодлиги ва мустақиллиги учун олиб борилган жангларни ҳеч қачон унута олмаймиз. Фашизмга қарши шиддатли курашларда СССР халқлари дўстлиги катта синовдан ўтди, янада тобланди ва мустаҳкамланди.

1944 йил ёзида Совет Армияси гитлерчилар Германияси чегараси олдидаги сўнгги мудофаа марраси бўлган Неман дарёсини кечиб ўтди. 1 август куни мамлакатимиз Каунас шаҳрини озод қилган 3-Белоруссия фронти қўшинлари шарафига салют берди. Айниқса қўшинларимиз жануб томонда муваффақиятли жанглар олиб бордилар.

33-армия Вилкавишкис шаҳри учун шиддатли жанг бошлади. Бу шаҳар Германия давлат чегараларидан 18 километр масофада эди. Немис шаҳарлари биноларининг черепица билан ёпилган томлари кузатув пунктларидан бараллa кўриниб турарди. Уруш душман уясига яқинлашган эди.

Гитлерчилар жон-жаҳди билан қаршилик кўрсатишарди. Улар Шарқий Пруссия остоналарини тўсиб турган чегарани қўлдан бой бериб қўйишганини тасаввур қилишолмасди. Чунки, Вилкавишкисдан отилган ўқ душман территориясига етиб борарди. Тўғри, чегарага яқин Ширвиндт шаҳри орасидаги масофа 22 километрни ташкил этарди. Гаубиц тўпидан 17 километрдан ортиқ масофага отиб бўлмасди. Шунинг учун солдатлар бригада командири полковник В. З. Ершовдан биронта қуролни олдинга силжитиб, ундан душман уясига ўт очиш учун рухсат сўрашди. Бу таваккал эди. Чунки душман тумшуғи остига 8 тонналик қуролнигина эмас, снарядларни ҳам олиб келиш керак эди. 33-армиянинг артиллерия қўмондони артиллерия генерал-лейтенанти Бодров жанговар буйруқ берди. Бу буйруқ Улуғ Ватан уруши тарихида Гитлер Германияси территориясига биринчи артиллерия зарбаси бериш тўғрисида эди. Ана шу жанговар вазифани бажаришда ҳар бир артиллериячи-жангчи иштирок этишни истарди. Ниҳоят, жанговар вазифа Яков Иванович Никифоров расчетига топширилди. Я. И. Никифоров Гусь-Хрусталь шаҳридан фронтга отланган ишчи эди. Полковник В. З. Ершов унга харитадан ўт очиш позициясини кўрсатди. Взвод командири лейтенант И. Кузнецов тўпни олиб келди. Полковник В. З. Ершов тантанали равишда буйруқ берди.

— Ватан учун, фашист Германияси устига ўт очинг!

Кучли портлаш рўй берди. Уруш келган еридан қайтиб ўша ерга борди...

3922 рақамли ўша тарихий тўпни СССР Қуролли Кучлари музейига қўйишга қарор қилинган эди... Лекин ўшанда бу насиб бўлмади. Бу қурол япон самурайларига қарши курашда ҳам Совет Иттифоқи Қаҳрамони В. З. Ершовга ҳамроҳ бўлди. Полковник В. З. Ершов империалистик Японияни тор-мор қилишда мислсиз жасорат кўрсатган эди. Шунинг учун унга иккинчи марта Совет Иттифоқи Қаҳрамони унвони берилганди. Лекин Виктор Ершов иккинчи марта Совет Иттифоқи Қаҳрамони унвонини ўз қўли билан олишга улгурмади. У ҳалок бўлди.

3-дивизион разведка бошлиғи офицер В. К. Риков ана шу тўпни 25 йил ахтарди. Унинг изланишлари туфайли халқимиз хотирасида Улуғ Ватан уруши йилномасининг шонли саҳифаларидан бири сақланиб қолди. 1971 йилнинг 9 майида 3922 рақамли тўп СССР Қуролли Кучлари Марказий музейи залига қўйилди.

А. К. ДОВГАНЬ,
запасдаги офицер.

Нутқ маданияти ҳақида

ИНСОН КЎРКИ

КПСС Марказий Комитетининг Бош секретари Л. И. Брежнев Совет Социалистик Республикалари Иттифоқининг 50 йиллиги тўғрисида қилган докладида ярим аср мобайнида миллий маданиятларнинг мислсиз ривожланганлигини алоҳида таъкидлаб, шундай деди: **«Бугун биз тўла ҳуқуқ билан айта оламизки, бизнинг маданиятимиз ўзининг мазмуни, ўз ривожининг асосий йўналиши жиҳатидан социалистик, ўзининг миллий шакллари жиҳатидан хилма-хил ҳамда руҳи ва характери жиҳатидан интернационалистик маданиятдир».**

СССРдаги қардош халқлар маданияти қаторида ўзбек маданияти ва унинг тили ҳам ўсди; эндиликда Маркс, Энгельс, Ленин асарларини, жаҳон адабиёти ва рус классикларининг нодир асарларини ўзбек китобхони ўз она тилида ўқишмоқда. Маънавий ҳаётимиздаги бу катта ўзгаришлар, ютуқлар нутқимизда ҳам рўй берди.

Кенг халқ оммасида коммунистик дунёқарашни шакллантиришда, ёшларни ҳар томонлама маданиятли, билимли, замонамизнинг етук кишилари қилиб тарбиялашда юксак тил маданиятини эгаллаш, жумладан, нутқ маданиятига айримча эътибор бериш талаб этилади. Бу табиий. Зотан, социалистик давр кишисининг юксак маънавий қиёфаси унинг нутқ маданиятида ҳам намоён бўлади.

Марксизм классиклари, буюк ёзувчилар, донишманд маърифатпарварлар она тилининг қудрати ва моҳияти ҳақида, нутқ, муомала маданияти, сўзлаш одоби хусусида теран фикрлар баён қилганлар. Чиндан ҳам, ҳар бир маданиятли киши ўз она тилини жондан севади, ардоқлайди, кундалик фаолиятида унинг беҳисоб бойликларидан баҳраманд бўлиб, айни пайтда нутқ баркамоллигига ҳам интилади.

Ҳамиша яхшиликни, эзгуликни кўзлаган заршунос халқимиз сўзни гавҳар билиб, тил одоби ҳақида, муомала маданияти хусусида кўп ҳикматли мақоллар тўқиган: «Одамнинг ўзига боқма — сўзига боқ», «Сўзнинг ози ширин», «Сўз кўрки — мақол», «Яхши сўз — жон озиғи», «Айтилган сўз—отилган ўқ», «Ўйламай сўзлаган — оғримай ўлар», «Сўздан — сўзнинг фарқи бор, ўттиз икки нархи бор», «Яхши топиб гапирар...», «Аввл ўйла, кейин сўйла» каби мақолларда нутқни безайдиган энг муҳим омил деб қаралгани англашилади. Халқимиз қадимдан чайналиб сўзлашни, эзмаликни, маҳмadoналикни, гапдонликни ёқтирмайди; эпи билан сўзлаганнинг қурбони бўл, деб уқдиришади ширин забон кексаларимиз.

Энг зарурий масала ёшларда фикрни ифодалашда қўлланадиган ҳар бир сўзга масъулият ҳиссини уйғотишда, аста-секин кўникма ҳосил қилишда, уммондек жонли халқ тилининг хазинасидан фойдалана билиш малакасини парвариш этишдадир. Демак, ҳар бир киши нутқининг кўркамлиги, мазмундорлиги унинг ўзига боғлиқ.

Баъзан мажлисларда, телевидение, радио эшиттиришларида, уйда, кўчада, турли суҳбатларда ўз ишидан ҳикоя қилувчиларнинг оғзаки нутқида нўноқликни кузатамиз, фикрни пойма-пой, узуқ-юлуқ, таъсирсиз баён этиш, ортиқча, кераксиз сўзларни қўллаш ҳолларига дуч келамиз; ўз нутқига доғ тушаётганидан бехабар кишилар тилга нисбатан масъулиятсиз, бефарқ қараётганини, ниҳоят, бу ҳол атрофдагиларга, айниқса ёшларга қанчалик салбий таъсир қилаётганини билмайдилар. Ваҳолонки, бугунги адабий тилимизнинг бой хазинасидан ўринли фойдаланган ҳолда муомала қилиш ўзича бир санъатдир.

Бироқ, ҳамма, ҳам риоя қилавермайди. Кўпчилик бўлиб эшитиладиган футбол репортажларида шарҳловчи нутқининг қашшоқлиги кишининг ғашини келтиради: «Варюхин тўпни эгаллаши керак эди, тўп йўқотилди. Харьковликлар судья билан нимanидир олишишяпти», «тўп дарвозага тепилди» ўрнига «йўналтирилди», «тўпни оширди, узатди» ўрнига «чиқариб берди» шаклида айтилган пойма-пой сўзлар табиийликдан маҳрумдир. Миллионлаб томошабинлар жон қулоғи билан тинглаётган нозик бир вазиятда футбол шарҳловчисининг бундай жонсиз, жозибасиз, стилистик ғализ нутқи кишиларда оғзаки нутқ маданиятини ўстиришда, шубҳасиз, салбий таъсир кўрсатади. Баъзан «Мен «Октябрь 50 йиллиги» маҳалласида тураман, дейишнинг ўрнига «50 йиллик Октябрь» маҳалласида тураман», дейишади.

Тил — алоқа қуроли. Уни халқ яратади. Жаҳонга машҳур ёзувчилар жонли халқ тилининг битмас-туганмас чашмасидан баҳра олиб, уни санъаткорона ишлаб, минг маънода жилвалантириб, ўлмас асарлар яратганлар. Бу ерда гап саҳна нутқи, нотиқлик санъати, матбуот ёки китоб тили, бадиий адабиёт тили хусусида эмас, балки, инсон фаолиятида ҳар кун, ҳар нафасда қўлланиладиган, унга сув билан ҳаводек зарур бўлган оғзаки нутқ маданияти тўғрисида боряпти. Ҳеч ким қоғозда ёзилганидек айнан гапирмайди. Айни чоқда гапирганидек хатда ёзмайди ҳам. Бу табиий. Лекин ўз нутқини атайлаб жимжимадор шаклда безаб ёки баландпарвоз сўзларни кўп қўлланадиган кишилар ҳам бор. Нутқнинг жимжимадорлиги ёки баландпарвозлиги маданият белгиси бўлмай, кўп ҳолларда кибру ҳаво, олифтагарчилик оқибатидир.

Улар одамларнинг қимматли вақтини ҳурмат қилмайдилар, масъулият ҳис этмайдилар. Алишер Навоий ана шундайларга насиҳат маъносида «Иззат десанг — кам де» деган эди. Бундайларни халқ ҳам ўз мақолларида аччиқ чимдиб олади. «Гап деса қоп-қоп, иш деса Ҳиротдан топ», «Тил борки, бол келтирар, тил борки бало келтирар» мақоллари эзмалиги, вайсақилиги билан одамларнинг вақтига завол бўладиган кишилар ҳақидадир.

Ёшларни коммунистик руҳда тарбиялашда нутқ маданиятининг роли катта. Бу масала айниқса тил ва адабиёт ўқитувчиларини тилшунос олимларимизни кўпроқ қизиқтиради. Ўтган йили Ўзбекистон ССР Фанлар академияси А. С. Пушкин номли тил ва адабиёт институтида мутахассисларнинг нутқ маданияти масаласи бўйича жиддий фикр алмашув бўлиб ўтди. Тошкент шаҳар ўқитувчилар, малакасини ошириш институтида, шаҳардаги адабиёт ўқитувчилари, методистларнинг махсус йиғилишида, мактабларда оғзаки нутқ маданияти масаласини йўлга қўйиш муҳокама қилинди.

Лекин нутқ маданияти учун кураш масаласи фақат мутахассисларнинггина иши эмас. У бутун жамоатчиликнинг диққат марказида туриши керак бўлган масалалардан биридир. Афсуски ўз нутқига бепарволик қилувчилар педагоглар ўртасида ҳам кўп учраб туради. Айрим педагоглар улуғ Алишер Навоийнинг «Тилга ихтиёрсиз — элга эътиборсиз», деган доно уқтиришларини эсдан чиқариб қўйишаётганга ўхшайди. Оғзаки нутқдаги маданиятсизлик кўринишларига барҳам бериш, муросасиз муносабатда бўлиш чинакам инсон шахсиятини тарбиялаб етиштиришнинг таркибий вазифаларидан биридир.

Охунжон СОБИРОВ,
филология фанлари кандидати.

Суратларда: наманганлик дор усталари Нўъмон Қурбонов (юқорида) ва ака-ука Жўрахўжа ҳамда Эргашхўжа Норхўжаевлар.
Ж. Тўраев фотоси.

КАТТА ДОР ЗАВҚИ

Бир пайтлар қишлоқ ё шаҳарга дорбозлар келганида томошабинлар алланечук байрам кайфиятида юришган. Авлоддан авлодга ўтиб келаётган нозик ҳунар тажрибасини тобора камол топтираётган дорбозларимизнинг бугунги чиқишлари ҳам ёшу қарини ҳайратга солаётгани бежиз эмас. Билакдек келар-келмас йўғонликдаги арқон устида худди ерда юргандек эркин ўйин кўрсатиш, елиб-югуриш ёҳуд чарх уриш кимни ром этмайди дейсиз. Сурнайнинг майин навоси, карнайнинг тантанавор наъраси, доира ва ноғоранинг ўйноқи услуби остида ҳаракат қилишнинг ўзи санъат эмасми? Шу кунларда ана шундай нафосатли ўйин пойтахтимиз аҳолисини яна бир бор мафтун этмоқда. Катта дор теварагида даврa қурганлар ўзига хос мардлик, жасорат ҳаракатларидан завқланмоқдалар.

Республикамиз пойтахтидаги маданият ва истироҳат боғлари турли шаҳарлардан ташриф буюрган дорбозларнинг чиқишлари билан яна ҳам файзли, яна ҳам гавжумроқ. Боғлардаги катта майдонларга ўрнатилган дорларда ҳаяжонли ўйинлар давом этмоқда. Республикамизнинг машҳур дорбозларидан тортиб, бундай санъатга эндигина меҳр қўйганларгача томошабинлар ҳузурида имтиҳондан ўтяпти. Дорбозларнинг республика иккинчи кўригида муносиб баҳо олишга астойдил тайёргарлик кўрган санъаткорлар қизиқарли ва бой программа номерларини намойиш қилишяпти.

Кўрикда қатнашиш учун Бухородан, Намангандан, Бекободдан, Қўқондан ва Андижондан эл назарига тушган таниқли дорбозлар келишган. Қарийб ўн кишилик ҳар группага Мадаминжон Юсупов, Холматжон Абдухалилов, Насим Абдуллаев, Усмон Нишонбоев ва Жўрахўжа Норхўжаев сингари дорда ўйнаш усталари раҳбар. Ўйинларни биринчи бўлиб бухороликлар А. С. Пушкин номидаги маданият ва истироҳат боғида бошлаб беришди. Наманганликлар серфайз ва сўлим «Ғалаба» боғига дор ўрнатишди. Ленин Комсомоли номидаги боғда дор ўйнаётган бекободликлар 25 августга қадар кўзда тутилган репертуарларини намойиш этадилар. Қўқонлик ва андижонлик дорбозлар эса август ойи охиригача тошкентликлар меҳмони бўлиб туришади.

Бухороликларнинг дорбозлик санъатини мароқ билан томоша қилаётганларни кузатдик. Улар дорбознинг маҳоратли ҳаракатларидан нигоҳ узмай, гоҳ мамнун жим қолишса, гоҳ ҳайратдан қарсак чалишарди. Бизни хурсанд этган дорбознинг санъати кексага ҳам, ёшга ҳам маъқулу манзурлиги бўлди:

Ҳ. АБДУМАЛИКОВ — Улуғ Ватан уруши қатнашчиси:

— Дор ўйинларини болаликдан севаман. Илгарилар халқ сайилларида, тўйлару маросимларда дорбозлар ўз маҳоратларини кўрсатиб, кўпчиликни қойил қолдиришарди. Кейинги йилларда бу ишга янада катта эътибор берилаётгани кишини хурсанд қилади. Гоҳо «зангори экран»да цирк томошаларини кўрамиз. Ўшанда дорни қўмсайман. Сим устида лангар чўпсиз ўйнаб, кўпчиликни маҳлиё этишнинг ҳам ўзи бўлмайди. Аммо, дорбозлик ҳам бўлакча.

Э. СААДИ — машҳур гимнастикачи, олимпиада ўйинлари совриндори:

— Дорбозлар ҳаракатининг кўп жиҳатлари гимнастикачиларни ҳам завқлантиради. Айниқса, уларнинг арғамчида ва дор устида кўрсатган санъатлари, сирасини айтганда таҳсинга лойиқ.

Бухороликлар республика кўригидан ўтиб бўлишди. Жюри аъзолари уларнинг бу йилги чиқишларини бирмунча юқори баҳолашди. Ўтган йилги камчиликларга барҳам берилгани қайд этилди. Жумладан, программанинг анча қизиқарли тузилганлиги, тош кўтарар полвонлар ва қизиқчиларнинг чиқишлари билан бойитилганлиги эътиборга лойиқ. Ютуқлар билан бир қаторда камчиликлар кўрсатиб ўтилди.

Республика кўриги жюри аъзолари орасида Тошкент Давлат циркининг бош режиссёри, республикада хизмат кўрсатган артист Э. Тошкенбоев, республикада хизмат кўрсатган маданият ходими М. Дўстмуҳамедов, Ўзбекистон ССР халқ артисти А. Юсупов, санъатшунослик фанлари кандидати Т. Обидов ва бошқалар бор.

Дорбозларимизнинг чиқишлари миллий санъатимизнинг бу тури оммавийлашувида, халқ ўртасида тағин ҳам обрў ва эътибор қозонишида муҳим босқич бўлади.

Ҳ. НОСИРОВ.

ДЎСТЛАР УЧРАШУВИ

Асвон губернатори Мустафо ал-Вани республика бўйлаб қилган сафарини якунлаб бундай деди: Ўзбекистонга қилган визитимиз Миср Араб Республикаси билан Совет Иттифоқи ўртасидаги дўстликни янада мустаҳкамлашга ёрдам беришига аминмиз.

Миср Араб Республикасининг ёш ва тез ўсиб бораётган маркази — Асвоннинг ўзбек машинасозлари, кимёгарлари ва энергетиклари шаҳри — Чирчиқ билан биродарлашганидан буён атиги бир неча йил ўтди. Бу шаҳарлар бир-бирларига кўп марта делегациялар юборишди. Мана, асвонликлар яна чирчиқлик дўстлар ҳузурига келиб, уларга ўз юртдошларидан оташин салом топширдилар.

Бу визит бир неча кун давом этди. Делегация аъзолари шаҳарни зўр қизиқиш билан кўздан кечирдилар. Бу шаҳарнинг меҳнат шавкати асвонликлар учун намуна бўлиб хизмат қилади. Меҳмонлар Химия комбинатида, болалар муассасаларида бўлдилар, шаҳар ташкилотларининг раҳбарлари билан суҳбатлашдилар. Булар Чорвоқ ГЭСи қурилиши билан танишдилар, Тошкентга бориб келдилар. Меҳмонлар Тошкент шаҳар ижроия комитетида, чет мамлакатлар билан дўстлик ва маданий алоқа қилувчи Ўзбекистон жамиятида ҳушнудлик билан қабул қилиндилар.

Делегациянинг кимёгарлар саройида Чирчиқ жамоатчилиги намояндалари билан бўлган учрашуви мустаҳкамланиб бораётган Совет—Миср дўстлиги намойишига айланди. Чирчиқ шаҳар ижроия комитетининг раиси В. А. Ларин, Электрохимия комбинатининг директори В. Қ. Қодиров, ёш инженер А. Ниёзматова ва бошқалар сўзга чиқиб, Асвон меҳнатчиларига ва бутун Миср халқига бунёдкорлик меҳнатида янги муваффақиятлар тиладилар, араб халқларининг Исроил босқинчиларига қарши курашида совет кишилари улар билан бирдам эканликларини айтдилар.

Мажлис аҳли делегация раҳбарининг нутқини самимий кутиб олди. У Асвоннинг бутун аҳолиси чирчиқликлар билан дўстона алоқаларини бундан буён ҳам ривожлантиришга интилаётганлигини айтди.

Асвон губернатори сафар чоғида олган ўз таассуротларини баҳам кўриб, ўзи ва йўлдошлари хўжалик ва маданий қурилишда Чирчиқ шаҳри ва бутун Ўзбекистон эришган жуда катта ютуқларга қойил қолганлигини айтди. «Биз барча совет кишилари сингари Чирчиқ аҳолиси ҳам, деб таъкидлади Мустафо ал-Вани, содиқ дўстларимиз эканлигига яна бир бор ишонч ҳосил қилдик.

(ЎзТАГ).

Спорт. Спорт. Спорт.

УЧИНЧИ ТУР БОШЛАНДИ

Шу кунларда Тошкент кўчалари ва транспортларда ўзига хос кичик афиша пайдо бўлди. Унда қўлига тўп тутган йигитча мамнун табассум қилаётганлиги акс эттирилган. Буни навқирон футбол муҳлислари «Бахтиёр» деб аташмоқда. Бу расм республикамиз пойтахтида ўтказилаётган Бутуниттифоқ «Чарм тўп» клуби соврини учун курашаётганлар кўкракларига тақиб юрган нишон белгисидир.

«Чарм тўп» совриндорлиги учун мусобақанинг финал учрашувлари ўлкамизда биринчи марта ўтказилаётганлигини хабар қилгандик. Кубокни қўлга киритиш учун курашаётган 24 команда ўртасида иккинчи тур учрашувлари ҳам қизғин ва ҳаяжонли бўлди. Мусобақалар Тошкентнинг тўрт стадионида давом этмоқда. «Трактор» стадионида биринчи группа иштирокчилари куч синашяптилар. Бу ерда Грузия ва Арманистон вакиллари учтадан очко тўплаб, олдинда боришмоқда. «Тўқимачи» футбол майдонида эса иккинчи группа командалари куч синашмоқда. Бу группада Тожикистон, Қозоғистон ва Озарбайжон футболчилари учтадан очко жамғаришди.

Республикамиз вакиллари асбобсозлик заводи спорт майдонида ўз маҳоратларини ишга солишяпти. Дастлабки учрашувда белоруссиялик тенгдошларини йирик ҳисобда мағлубиятга учратган «Восход» (Сирдарё области) командаси навбатдаги ўйинни Сахалин областидан келган навқирон тўп усталари билан ўтказиб, очколарни (1:1) баҳам кўришди. «Старт» стадионида тўртинчи группа вакиллари мусобақалашмоқдалар. Москвалик ва Олтой ўлкаси «Орлёнок» командаларининг бу ердаги учрашувида 0:10 ҳисоби қайд қилинди. Биринчи учрашувни ғалаба билан якунлаган Тошкентнинг «Юлдузча» командаси устунликка эришди. Футболчиларимиз бу сафар «Шинник» (Свердловск области) дарвозасига жавобсиз икки тўп киритиб, очколарини тўрттага етказиб олишди. Кеча учинчи тур учрашувлари ўтказилди.

Николаев шаҳрида давом этаётган 11-12 ёшлилар командалари ўртасида ҳозирча қўш ғалаба билан «Сосун» (Арманистон), «Кавказ»(Озарбайжон), «Олимп» (Свердловск области) ва «Орленок» (Москва) командалари пешқадамлик қилишяпти. «Бахтиёр»нинг қайси коллективига кулиб боқиши яна бир неча кундан кейин ойдинлашади.

РАССОМ БЛОКНОТИДАН

1. — Агар буларнинг илтимосларига кўнаверсам, у ҳолда қабул комиссиясининг ҳожати ҳам бўлмас экан.
2. — Дугонажон, бирор ички кўйлак олмоқчи эдим, анаву сўлоқмон сотувчилардан уяляпман.

А. Ҳолиқов чизган расмлар.

«ЎЗБЕКИСТОН, МАФТУНИНГМАН»

Бухоро областининг Ромитан район марказидаги болалар кутубхонасида очилган выставка «Ўзбекистон, мафтунингман» деб аталади. Выставкага қўйилган китоб ва брошюралар жонажон ўлка ҳақида ҳикоя қилади. У ерда энг ёш қишлоқ китобхонларининг чизган расмлари ҳам бор. Болалар колхоз қишлоқлари, далалар, мактаб, боғлар, — хуллас, ўзларини ўраб турган, ўзлари яшаб ўқиётган, ўсаётган жойларнинг суратларини олишган.

Редактор ўринбосари
Ж. ЖАББОРОВ.

ТЕЛЕВИДЕНИЕ

БУГУН

БИРИНЧИ ПРОГРАММА. 12.30 — МОСКВА. 18.30 — ТОШКЕНТ. 18.35 — Қўғирчоқ фильм. 18.45 — Ўқувчилар учун кўрсатув. 19.15 — Осиё ва Африка мамлакатлари ёзувчиларининг Олмаотада бўладиган V конференцияси олдидан. 19.45 — Ахборот. 20.00 — Халқ контроли экрани. 20.30 — Ун минут музика. 20.40 — Ахборот. 21.00 — Халқ талантлари концерти. Гулсара Иброҳимова ва Ҳожиқурбон Холов. 21.40 — Дала ишлари кундалиги. 22.00 — **Совет Украинаси** (телефильм). 23.00 — «ВАҚТ». 23.30 — Музикали программа. ИККИНЧИ ПРОГРАММА. 10.55 — ТОШКЕНТ. 11.00 — Қўғирчоқ фильм. 11.20 — Қувноқ пионер ёзи. 12.00 — **Эшикни очинг, биров келди** (бадиий фильм). 18.30 — МОСКВА. 19.35 — Илғорларга тенглашинг. 19.45 — Қўшиқларимиз. 20.30 — «Универсиада-73». 20.50 — Концерт. 23.00 — Ҳужжатли фильм. 23.30 — Концерт. УЧИНЧИ ПРОГРАММА. 19.00 — Тошкент янгиликлари. 19.15 — **Фарҳоднинг жасорати** (бадиий фильм). 20.35 — Врач маслаҳати. 20.55 — Фильм-концерт. 21.30 — Телефильм.

ТЕАТР

ҲАМЗА НОМЛИ ЎЗБЕК ДАВЛАТ АКАДЕМИК ДРАМА ТЕАТРИДА — 16/VIII да **Парвоз**, 17/VIII да **Имон**.

КИНО

ҚИШКИ БИНОДА
Иродали қиз — «ЎЗБЕКИСТОН» (кундуз ва кечқурун).
Бахтли кема командири — «СПУТНИК» (20.00. 21.00).
Митти сузувчи — «КОМСОМОЛ 30 ЙИЛЛИГИ» (жуфт соатларда).
Жодугар — «ВОСТОК» (кундуз ва кечқурун).
Юлдуз шуъласи — «МОСКВА» (кундуз ва кечқурун).
Гул ва тош — «КУКЧА» (кундуз ва кечқурун).
Беҳуда шов-шув — «ЧАЙКА» (кундуз ва кечқурун).

ТОШКЕНТ ТЎҚИМАЧИЛИК ВА ЕНГИЛ САНОАТ ИНСТИТУТИ
вакант вазифаларга

КОНКУРС ЭЪЛОН ҚИЛАДИ

кафедра профессори — ипак технологияси;
кафедра доцентлари — КПСС тарихи (рус тилида), ташкил этиш ва планлаштириш, автоматика, саноат тармоқлари экономикаси, сиёсий иқтисод (ўзбек тилида), трикотаж ишлаб чиқариш технологияси, тикувчилик саноати технологияси;
кафедра катта ўқитувчилари — пахтани дастлабки ишлаш, меҳнат муҳофазаси, ташкил этиш ва планлаштириш, материаллар қаршилиги, назарий химия, назарий механика, тикувчилик ишлаб чиқариши технологияси, трикотаж ишлаб чиқариши технологияси, тўқимачилик машинасозлиги;
кафедра ассистентлари — ташкил этиш ва планлаштириш, тикувчилик ишлаб чиқариши технологияси, электротехника, теплотехника, чизма геометрия, физика, олий математика, чет тиллар.
Конкурс муддати — эълон чиққан кундан бошлаб бир ой.
Ҳужжатлар қуйидаги адрес бўйича юборилсин: Тошкент шаҳар, ГСП, Горбунов кўчаси, 5- уй.

САМАРҚАНД ШАҲРИДА
(шаҳар офицерлар уйи биносида, Ленин кўчаси, 58- уй).
28. 29 АВГУСТДА
ХАЛҚ ИСТЕЪМОЛИДАГИ ОРТИҚЧА МОЛЛАРНИ СОТИШ БЎЙИЧА
РЕСПУБЛИКА КЕНГАЙТИРИЛГАН УЛГУРЖИ ЯРМАРКАСИ ОЧИЛАДИ
Ярмаркага Иттифоқдош республикалар савдо ташкилотлари ва корхоналарининг вакиллари
ТАКЛИФ ҚИЛИНАДИ
Ўзбекистон ССР Савдо министрлиги
«Узторгпосредконтора».

2. «Узсельспецстрой» трестининг
70. МАХСУС КЎЧМА-МЕХАНИЗАЦИЯЛАШГАН КОЛОННАСИГА
Қашқадарё ва Сурхондарё областларида ишлаш учун малакали сантехниклар, электромонтажчилар
К Е Р А К
Иш ҳақи — ишбай ва ишбай-мукофотли. Қўшимча 1,35 ва 1,55 район коэффиценти, иш кўчма характерда бўлганлиги учун қўшимча равишда таъриф ставкасининг 30 проценти тўланади.
Йўл кира тўланади. Бир йил мобайнида районларда турар-жой билан таъминланади.
Ариза ва меҳнат дафтарчасидан кўчирма қуйидаги адресга юборилсин: Ўзбекистон ССР, Қашқадарё область, Қарши шаҳри, 169-разъезд.

СОВЕТ ЎЗБЕКИСТОНИ
Орган ЦК Компартии Узбекистана, Верховного Совета и Совета Министров Узбекской ССР.
БИЗНИНГ АДРЕС: 700.029, ГСП, Тошкент, «Правда Востока» кўчаси, № 26 ◆ ТЕЛЕФОНЛАР
Эълонлар — 338142.
коммутатор — 330249 дан 330258 гача.
№ 192.
Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети нашриётининг босмахонаси, Тошкент шаҳри.
Р. 01690.